

SUVANNON SEUTU

SAKKOLAN, METSÄPIRTIN JA VUOKSELAN PITÄJÄLEHTI

Tervetuloa matkalle Karjalaan!

HUHTIKUU
Nro 2/2009

SUVANNON SEUTU nro 2/2009:

- * Turkkisen turinat, Maaliskuun kolmastoista, s. 4
- * Karjalanmatkailua Sakkolassa, Metsäpirtissä ja Vuokselassa, s. 6-17
- * Suvannon seudun arkeologisista tutkimuksista, s. 18-21
- * Keljan muistomerkillä pystytyslupa venäläisviranomaisilta, s. 22
- * Ajatuksia Kansallisena veteraanipäivänä, s. 23
- * Kiviniemen, Kasarmilan ja Viiksanlahden kirjanteko käynnistynyt, s. 24
- * Lisää lahjoituksia Sakkola-Museoon, s. 25
- * Sakkola-juhlat pitkästä aikaa Pirkkalassa, s. 26
- * Matkatarjontaa ja kokouksia, s. 27
- * Metsäpirttiseururan hallitus koolla, s. 28
- * Metsäpirtti-järjestöt Tuomaksen tuvalla, s. 29
- * Metsäpirtin uusi lehtiyhteyshenkilö esittäytyy, s. 30
- * Virkin virkkeet: Auringonpaistetta ja kevään odotusta, s. 31
- * Tiedätkö, muistatko, löytyykö lisätietoja? s. 32
- * Pääsiäisyön kirkkomatka Konevitsaan, s. 33
- * Virpomista ja hölmöileviä kaloja Möngönlammella, s. 34
- * Lempäälän Karjalaseuralla muistorikas Sakkola-ilta, s. 35
- * Perhetapahtumia, s. 36-37
- * Käkisalimesta kudontaidot, Sakkolasta sienivainut? s. 38
- * Kyläkirjojen infoa, s. 31 * Yhteystietoja, s. 32

KANSIKUVAT:

Sakkolan sankaripatsas leijonaveistoksineen
Vuokselan kirkko on seisonut yli 60 vuotta autiona ja tyhjänä
Metsäpirtin Vorken rannassa avautuu laaja Laatokka
Venäläisten rakentama uusi ortodoksikirkko Sakkolassa
Vapaussodan uudelleenpaljastettu muistomerkki Vuokselassa
Metsäpirtin lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkiltä oikealle Paukunmäelle ja vasemmalle Viisjoelle, Saaroisiin, Tappariin
V. 1323 rauhankivi Päiväkivi Vuokselassa
Taustakuvana Kiviniemen koski Sakkolassa

SAKKOLA-JUHLAT
pidetään
PIRKKALASSA
su 26.7.2009.
Laita jo almanakkaasi!

Talvikaudella
Sakkola-Museo
on auki vain
ennakkotilauksesta
Kuokkalan museoraitilla
Lempäälässä.

Tiedustelut:
Antti Hynnä
0408490048

Hannu Turkinen
040 581 4398

SEURAAVA LEHTI
ilmestyy toukokuussa
ennen äitienpäivää.

Aineistot toimitukseen
24.4. mennessä, kiitos!

PAUKUN PALSTA

Evakoilla paremmat tulot

Maaliskuun 12. päivänä tarkastettiin Helsingin kauppa- korkeakoulussa Lontoossa asuvan erikoistutkija KTM Matti Sarvimäen kansantalo-ustieteen aineeseen kuuluva väitöskirja "Essays on Migration", jonka suomenkielinen nimi on "Esseitä muuttoliikkeistä". Väitöskirjassaan Sarvimäki on tutkinut mm. Karjalan evakkojen asuttamista sodan jälkeisessä Suomessa, heidän muuttoliikkeitään sekä palkkatulojen kehittymistä

Väitöskirjassa todetaan, että kotipaikkansa jättämään joutuneiden miesten palkkatulot kehittyivät paikallisväestöä paremmiksi. Tämä näkyi varsinkin nuorten ja pienituloisimpien ryhmässä. Naisten palkkoissa ei ollut mainittavia eroja.

Pakkoluovutetulla alueella asuneiden keskiansiot ja työllisyys eivät poikenneet koko maan keskiarvoista sotaa edeltävänä aikana. Vuonna 1971 evakkomiesten palkkatulot olivat noin 11 prosenttia muita korkeammat.

Analyysi perustuu aineistoon, jossa seurataan yli 20.000 suomalaisen elämää kuuden vuosikymmenen ajan. Tutkimuksessa mitattiin koko elämänsä ajan tuloja, jossa viimeisimpänä muutujana otettiin huomioon myös eläketulot. Evakkojen tulot nousivat muiden tuloja korkeammiksi eivätkä ne missään vaiheessa enää laskeneet entiselle tasolle.

Syyksi evakkomiesten tulojen paremmuuteen Sarvimäki esittää heidän paikallisväestöä suuremman liikkuvuutensa ja halukkuutensa kouluttautua uusiin ammatteihin. He hakeutuivat asutuspaikkakunniltaan paremmin palkattuihin työtehtäviin, koska he eivät olleet samalla tavalla juurtuneet paikkakunnalle kuin paikallisväestö. He siirtyivät muita nopeammin maaseudulta kaupunkiin ja maanviljelyammatin parista teollisuus- ja palveluammatteihin.

Vaikka osa evakkojen menestyksestä voi johtua karjalaisten optimistisesta luonteenlaadusta ja yritteliäisyydestä, sama nousu olisi Sarvimäen mukaan

ollut mahdollista muidenkin Suomen maakuntien miehille. Paikkakuntalaisilakin olisi ollut tilaisuus vaihtaa alaa ja luopua maanviljelystä, mutta karjalaisien kohdalla se oli pakon sanelema.

Väitöskirjassa tarkastellaan myös asutustoiminnan vaikutusta sijoituspaikkakuntien aluerakenteeseen. Tulokset viittaavat siihen, että evakkojen asuttamisen aiheuttama kertaluonteinen väestönkasvu aloitti itseään vahvistavan prosessin. Ne paikkakunnat, joille sijoitettiin paljon siirtokarjalaisia, kasvoivat ja kehittyivät karjalaisten taloudellisesta toimeliaisuudesta johtuen nopeammin kuin ne, joihin evakkoja sijoitettiin vähemmän tai ei lainkaan. Analyysi perustuu sijoitussuunnitelman yksityiskohtien hyödyntämiseen ja huomioi väestönkehitykseen vaikuttaneet muut tekijät.

Sarvimäen mukaan palkkatason nousu oli kuitenkin pieni lohtu sen rinnalla, mitä tuskaa kotiseudun menetys ja evakoksi joutuminen merkitsi. Evakoksi joutuminen ei ollut millään mittarilla hyvä asia.

Hannu J. Pauku

Sakkola-Säätiön

valtuuskunnan puheenjohtaja

Harjatie 5, 32210 LOIMAA

GSM 0500-741296

hannu.pauku@punkalaidun.fi

KESÄRETKE SAKKOLAAN 20. - 23.8.2009

Tervetuloa kanssamme kesäretkelle Sakkolaan. Se on mitä parhain mahdollisuus tutustua omaan, vanhempien tai isovanhempien kotiseutuun ja viettää kesäistä viikonloppua karjalan kunnalla. Teemme kotiseuturetkiä ja lauantaina osallistumme Keljan taistelujen muistomerkin paljastusjuhlaan. Tuliaisostokset hoituvat mukavasti Viipurin torilla paluupäivänä. Majoitumme tasokkaasti Dacha-hotellissa Suvannon rannalla. Reittimme kulkee Vesilahden, Lempäälän ja Tampereen kautta Helsinkiin. Ilmoittaudu pikaisesti, paikkoja on rajoitetusti. Matkan hinta 390 euroa.

Varaukset ja tarkempi matkaohjelma:

Ryhmämatkatoimisto Resviaria Oy
Hämeenkatu 5 A, 4. krs, 33100 Tampere
Puh. 03- 44 77 070
info@resviaria.com
www.resviaria.com

Vesilahden Liikenne Ky
Myllytie 58, 37370 Narva
Puh. 03-37 37 300 tai 040-716 6170
info@vesilahdenliikenne.net
www.vesilahdenliikenne.net

TURKKISEN TURINAT

Maaliskuun kolmastoista

Perinteisesti eri puolella Suomea laskettiin sankarihaudoille ja Karjalaan jääneiden muistomerkeille seppeleet talvisodan päättymispäivänä perjantaina 13.3. klo 11.00. Siitä hetkestä on kulu-
nut 69 vuotta. Syksyllä täyttyy seitsemänkymmentä vuotta ensimmäisestä evakkoon lähdöstä ja ankarista talvisodan taisteluista Suvannon rannoilla ja muualla itärajalla.

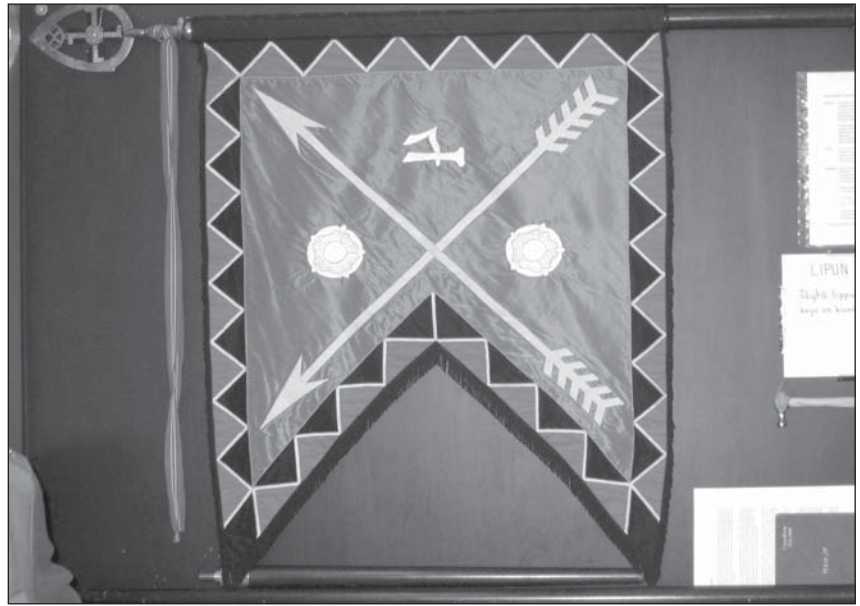
Itsenäisyys säilytettiin, mutta katkerana karjalainen kansa muistaa ankarat rauhanehdot. Kotiseutu menetettiin ja lähes 26000 kaatui kotimaatansa puolustaessa. Kaatuneista on tilastojen mukaan sakkolalaisia 49 henkilöä.

Me jälkikusupolvet olemme halunneet kunnioittaa heitä, jotka ovat kotikonnuillaan taistelleet ja kaatuneet. Tarkoitin Keljan taistelua jouluna 1939. Tuolloin Erillinen Pataljoona 6 kapteeni Saarelaisen johdolla löi vihollisen takaisin Suvannon taakse tai paremminkin Suvantoon.

Nyt olemme saaneet luvan pystyttää sodan uhreille muistomerkin Runteenmäen päälle pitkälistien neuvottelujen jälkeen. Toivon mukaan elokuun loppupuolella saamme paljastaa Pilvinien Eeron suunnitteleman graniittipaaden yhdessä kaukolalaisten, räisäläläisten ja käkisalmelaisten kanssa.

Mukana ovat myös venäläiset viranomaiset ja yhteistyökumppanimme sekä kotikuntiemme edustajat. Jos ja kun juhla toteutuu, uskon useammankin tahon järjestävän matkoja tilaisuuteen. Ensin on kuitenkin hoidettava käytännön toteutus eli paasi paikalleen.

Kasarmila näytteli talvisodassa ja sitä ennen suurta roolia itäisen kannaksen puolustuksessa. Erillinen Pataljoona kuusi muodostettiin siellä, mutta sitä ennen kasarmeilta poistui eversti Nurmen johtama Jääkäripataljoona 4 koh-

Jääkärilippua kannetaan itsenäisyyspäivänä ja muissa tärkeissä tilanteissa paraatin kärjessä Suomen lipusta seuraavana.

den rajaa. JP4 oli itsenäisyystaisteluisa kunnostautunut ja erilaisten vaiheiden jälkeen asettunut Kiviniemen Kasarmilaan kouluttaen Sakkolan ja monen muunkin paikkakunnan miehiä noin tuhat sotilasta vuosittain. Sotien jälkeen kotiutui pataljoona Hämeeseen, Parolaan. Nimi muuttui Hämeen Jääkäripataljoonaksi ja viimeisten vaiheitten jälkeen Panssariprikaatin Hämeen panssaripataljoonaksi vuodesta 2003.

Pataljoonan esikunnan yhteydessä on perinnehuone ja komentajan työhuoneessa säilytetään jääkärilippua, jota kannetaan itsenäisyyspäivänä ja muissa tärkeissä tilanteissa paraatin kärjessä Suomen lipusta seuraavana.

Kasarmilaisista on perinnekillan toiminnassa mukana esimerkiksi Uosukaisen Airi. Hän järjesti meille tilaisuuden osallistua Hämeen Jääkärikillan perinneympäristön tapaamiseen keskiviikkona 25. helmikuuta. Tapahtuma oli lämminhenkinen ja koruton. Museomestariimme Antti Hynnä kuvasi ja sai taltioitavaa materiaalia Kasarmilaa ja Kiviniemeä käsittelevään kirjahankkeeseen. Olin Soili-vaimon kanssa matkaseurana.

Lahjoitin kahvinjuonnin lomassa ErP6:n uudistetun viirin perinnehuoneeseen ja kutsuin kilttaa tutustumaan Sakkola-Museoon, joka kertoo omalta osaltaan pataljoonankin vaiheista.

ErP6:n uudistetun viirin luovutus perinnehuoneeseen.

Perinnehuoneesta löytyy tietoa myös Sakkolan Kasarmilasta. Kuvat: Antti Hynnä.

Lempäälän Karjalaseuran tarinaillassa 18. maaliskuuta pääsimme todelliselle kotiseuturetkelle Sakkolaan, kun säätiömme perustajajäsen Raaskan Yrjö ja elävä kotiseutukirja eli Kuupon Sirkka muistelivat Sakkolaa ennen sotia ja sotien aikana. Tarinoiden myötä innostuivat muutkin läsnäolijat muisteluksiin. Sirkkan runo Suvannon rannoilta kotiniemeltä Kekkilästä kruunasi illan.

Kevättalven aurinko näkyy säteilevän pihalla, joten päätän turinoinnin toivotellen valoisaa, antoisaa kevättä kaikille. Varmaan tapaillaan karjalaisten juhlilla Kuopiossa, kesäretkillä kannaksella ja Pirkkalan Sakkola-juhlilla.

Hyvää pääsiäisen aikaa! Toivottelee

Hannu Viljonpoika Turkinen

Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkistä uusi kirja

Julkaisu ”Taitoa tarvitaan – kutsumukselle uskollinen elämäntyö Käsityöneuvos TYYNE-KERTTU VIRKKI 1907-2000” perustuu Tyyne-Kerttu Virkin syntymän 100-vuotistapahtuman (2007) juhla- ja muistoseminaarien esitelmiin. Sakkolalaissyntyisen Tyyne-Kerttu Virkin merkitys käsityökulttuurin puolesta puhujana ja esimerkin näyttäjänä Suomessa on ainutlaatuinen ja ulottui sodanjälkeisestä jälleen-rakentamisen ajasta pitkälle lähes vuosisadan loppuun asti.

Elämäntyönsä hän teki paitsi suomalaisen ja karjalaisen käsityökulttuurin edistäjänä ja tallentajana, myös kansainvälisen käsityökulttuurin tunnetuksi tekijänä Suomessa. Hänen vaikutuskanavanaan oli Omin käsin -lehti, jonka pitkäaikaisena päätoimittajana hän työskenteli 1944 - 1970. Hän perusti myös sodanjälkeen koti- ja taideteollisuusliike Vokki Oy:n, jonka toimitusjohtajana ja mallisuunnittelijana hän toimi sen perustamisesta 1947 lähtien. Vokki Oy:n kutomotoiminta loppui 1967 ja se jatkoi käsityö- ja lahjatavaraliikkeenä 1990 asti.

Tyyne-Kerttu Virkki perusti 1977 Virkki Käsityömuuseumi, joka toimii nykyisin Karjalatalolla. Julkaisu on myynnissä museossa hintaan 17 euroa ja 10 euroa oppilaitoksille ja vastaaville, kirjastoille, kirjakaupoille.

Karjalan- matkailua pitäjissämme: **Sakkola Metsäpirtti ja Vuoksela esittäytyvät**

Sakkolaa, Metsäpirttiä ja Vuoksela esitellään seuraavilla sivuilla antamalla neuvoja nähtävyyksistä ja eri kyläkulmilla liikkumisesta.

Jätä tämä tietopaketti talteen ja ota vaikkapa kesämatkallesi mukaan!

Sakkola-Raudun lahjoitusmaatalonpoikien muistopatsas Hovinkylässä on entisöity.

Kiviniemen koski ja paljon muuta nähtävää Sakkolassa

Sakkolan pitäjän tunnetuin kohde lienee Kiviniemen koski ja sen ympäristön monet palvelut, joiden parissa viihtyvät niin suomalaiset kotiseutumatkajat kuin venäläiset turistit. Koskella kalastetaan ja melotaan. Kosken partaalla on ns. ”Sashan kauppa”. Muitakin kauppiaita Kiviniemestä löytyy, apteekki sekä ravintoloita ja kahviloita.

Hotelli Losevskajalle menevän tien varrella on jäljellä raunioita entisestä Mustosen konepajasta, jonka vaiheilla käytiin ankara taistelu talvisodan alkupuolella.

Majoittua voi nyt jo osin remontoituihin, useita rakennuksia käsittävään Losevskaja-hotelliin kosken partaalla Vuoksen upeiden maisemien äärellä. Uudempi mutta pienempi hotellirakennus Kiviniemessä on Dobri Los. Kiviniemestä noin 3 kilometrin päässä Röykylässä majoitusta tarjoaa huvilakylä Green Village, josta voi myös vuokrata veneitä. Kiviniemen kosken eteläpuolella on uusi hotelli huoltoaseman läheisyydessä, vasta avattu.

Kiviniemessä sijaitsee myös rautatieasema Pietari-Käkisalmen radan varrella.

Kiviniemessä on aikanaan sijainnut myös linnoitus, jonka jäänteille ovat tietävästi jotkut päässeet patikoimalla.

Kiviniemen kupeessa on venäläinen tsasouna Vuoksen tienhaaran ja Räisälän tienhaaran välissä Viiksanlahdessa.

Kiviniemestä kohti kaakkoa, ja Rautaa, mentäessä voi poiketa Sudenhännän, jossa Suvannon rannalla on hyvätasoinen hotelli Datsha sekä vuokrattavia hirsihuviloita. Vuoden 2008 lopussa siellä avattiin venäläisen yrittäjän ja historiaharrastajan toimesta Sotamuseo, jossa sotavuosien tapahtumia on esillä niin suomalaisen kuin venäläisen materiaalin kera. Museoon kuuluu

myös pätkä juoksuhautaus ja korsu.

Sudenhännän hiekkainen uimaranta sekä grillikatokset kutsuvat kesäisin.

Petäjäjärven kylään vievää tietä kattaa suuri portti, jonka alitse ajettua tien vastemmalla puolella tulijaa vastaanottaa melkoinen hökkelikylä. Se on kylässä sijaitsevien kerrostaloasukkaiden ”siirtolapuutarha”, jossa on mm. perunakellareita ja pienkarjan suojia. Petäjäjärvellä sijaitisi aikaisemmin alueen suurin maatoa tuottava sovhoosi.

Petäjäjärvelläkin on rautatieasema, josta voi hypätä edellä mainittua väliä liikennöivään junaan. Asemalla on myös kauppa, ja muutama muukin puoti kylästä löytyy. Samoin Petrovskojen alueen hallintorakennus, kunnantalo, jossa on myös kahvila ja majoitustilaa.

Petäjäjärven kylän keskellä on jäänteitä vanhasta lentokentästä, jonka venäläiset sinne olivat rakentaneet talvisodan ja jatkosodan välisenä aikana. Kenttä oli noin kilometrin pituinen nurmipeltto, jota suomalaiset ja saksalaiset jatkosodassa hyödynsivät.

Petäjäjärven länsireunalla kulkee Saijanjoki, joka oli tunnettu mm. Pähkinäsäärin rauhan rajajokena. Saijanjoessa toimi aikanaan Sääksjärven sähkölaitos.

Petäjäjärven alueeseen kuuluu myös Lännäjäjärvi, josta on tullut suosittu uima- ja leiripaikka.

Hovinkylässä, Petäjäjärven Hovijärven lähimaastossa on Sakkola-Raudun lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki. Se on kunnostettu Hovinkylä-seuran toimesta hankkeen vetäjänä, ja muistomerkki vihittiin 2001. Muistomerkille kulku on kuitenkin hankaloitunut venäläisen huvilanomistajan suljettua merkille tehdyn kulkureitin. Asiaan on yritetty etsiä ratkaisua, esimerkiksi kiertotietä ns. Tirrin talon kautta.

Tällä paikalla sijaitisi Petäjäjärven emän-

täkoulu. Lähistöllä Kasakkamaen päällä on myös Hovinkylän kansakoulu, jonka lisäksi alkuperäisistä kouluista on pystyssä enää Haitermaan kansakoulu.

Hovinkylässä on vanhan, venäläisten hovinherrojen ortodoksisen kirkon rauniot ja hautausmaa.

Suvannon eteläpuolisella rannalla sijaitsee myös Lapinlahden kylä. Sen suurin ihmeteltävä on kylään noussut valtava venäläishuvila: korkean aidan takana on oikea kivilinna torneineen ja vallihautoineen. Hyvässä lykyssä aidanraosta ehtii kurkistamaan rakennusta ennen kuin vartija tulee hätistämään.

Lapinlahteen poikkeavien suomalaisturistien tapana on ajaa korkealle rantatöyräälle, josta avautuu kauniit näkyvät Kajavasaareen ja edelleen Suvannon yli Haparaisiin ja kohti Keljan kuuluisia taistelupaikkoja. Lapinlahdessa vähemmän kaunista katsottavaa ovat vanhat, hylätyt sovhoosin navettarakennukset. Kylässä on myös pieni kauppa.

Riiskassa on ollut kesä kioski tien varressa Tuokonmäen kohdalla.

Lähdettäessä Kiviniemestä kohti luodetta on siellä Kasarmila, jossa toimi Jääkäri Pataljoona 4, ja josta Erillinen Pataljoona 6 lähti talvisotaan. Alueella pitää nykyisin majaan venäläinen varuskunta ja siellä toimii myös paikallinen sairaala.

Kun käännytään jatkamaan itään päin kohti Sakkolan kirkonkylää, jää Suvannon rantamaisemiin Viiksanlahden kylä. Siellä toimi aikanaan radiumparantola ja urheilupuisto.

Haitermaan kohdalla on pitäjän kolmas rautatieasema, ns. Sakkolan asema. Haitermaassa on Pannusaaren tiehaaran tuntumassa tallella toinen kunnan vanhoista suomalaisista kansakouluista.

Hieman pohjoisempaan oleva Pannusaaren kylä on parhaiten Sakkolan kylästä säilynyt eli sielläkin kannattaa poiketa. Pannusaaren kylän perälle on noussut suuri datshakylä.

Jatkettaessa Haitermaasta kohti Kirkonkylää hämmöittää tienvarressa Sakkolan lentokenttä Suvannon pohjoisrannalla. Lentokenttä on laajentunut huomattavasti niistä ajoista, kun Sakkola kuului Suomeen.

Sakkolan Sipilänmäellä Suvannon rantamilla sijaitsee vanha kunnalliskoti, joka nykyisin toimii lastenkotina. Sinne vierasryhmät, mm. Sakkola-Säätiön edustajat, vievät avustustarvikkeita lapsille.

Sakkolan Kirkonkylässä ei enää ole kirkkoa, joka tuhoutui jatkosodassa, jäljellä ovat vain kirkon rappuset. Venäläiset polttivat kirkon perääntyessään suomalaisjoukkojen edestä. Kirkon ja sankarihauta-alueen paikalla on nykyisin muistolehto, jossa on vuonna 1998 vihitty muistopatsas.

Kirkonkylään on muutama vuosi sitten rakennettu nykyasukkaiden tsasouna.

Kirkonkylässä on myös Gromovon alueen hallintorakennus ja kauppa.

Sakkolan Valistustalo, joka toimi myös suojeluskuntatalona, on vielä pystyssä. Se on kirkolta suoraan Karholan suuntaan lähtevän harjutien varressa.

Mentäessä Sipilänmäeltä kirkolle päin eli noin puoli kilometriä ennen kirkon raunioita tien oikealla puolella on papilan navetan raunioita.

Sakkolan uusi hautausmaa jää tien oikealle puolelle kirkolta Haparaisten suuntaan ajettaessa. Hautausmaa on venäläisten käytössä. Vain yksi suomalaisaikainen hautakivi on siellä jäljellä.

Lehtisenniemen rantaa venäläiset käyttävät yleisenä uimarantana. Sinne pääsee vain taksilla, bussilla ei kannata yrittää perille.

Purpuan-Haparaisten-Keljan kylänäkymät vastaanottavat matkaajan Kirkonkylän jälkeen. Haparaissa asui aikanaan Tuntematon sotilas-kirjan Antti Rokan esikuva, Viljam Pylkäs. Hänen talonsa paikalla monet turistiryhmät Rapamäellä edelleen pysähtyvät, vaikka muutama vuosi sitten venäläiset purkivat rakennuksen.

”Haparaisten valinta” on pieni sinertävä kauppapuoti, jonka sivuseinälle muutamit naapuripitäjä Pyhjärven

matkalaiset ovat kiinnittäneet kyltin ”Sakkolan Osuuskaupan Haparaisten myymälä”. Tosin oikea Haparaisten osuuskauppa sijaitsi muutama sata metriä nykykaupasta Keljaa kohti jatkettaessa. Kaupan rakennus on vielä olemassa tien vasemmalla puolella.

Keljassa käytiin talvisodan jouluna 1939 koko sodan kulkuun merkittävästi vaikuttaneet torjuntataistelut. Vireillä on muistomerkin pystyttäminen Keljan Runteenmäelle. Suvannon pohjoisrannan taistelupaikat kantavat nimeä ”Satumetsä”. Alueelle on noussut komeita hirsihuviloita, venäläisten varakkaiden omistamia datsoja.

Haparaissa sijaitsi myös Kekkilän kartano Rapamäeltä Suvannon rantaan. Sieltä ovat Kekkilän lannoitteet lähtöisin.

Keljasta jatkuu tie Vilakkalaan. Vilakkalan kylässä ei ole jäljellä ainuttakaan rakennusta. Vanhat Heinälammien pelot ovat vettyneet ja olisivat varmasti monelle lintubongarille oiva tarkkailukohde.

Kohti Terenttilää, Taipaletta ja Laatokkaa menevä tie on ollut joskus bussilla liikennöitävässä kunnossa, nykyisin kannattaa turvautua maastoautoon. Taipaleessa on kenttähautausmaa ja suomalaisten pystyttämä Taipaleen risti.

Kaarnajoen patterille ei pääse kuin maastoautolla. Samoin Järisevän patterille pääsee vain maastoautolla tai kävellen. Myös Kekkilässä ja Patoniemessä on jäljellä jäänteitä tykkikasemateista.

**Hannu J. Pauku
Hannu Turkkinen
Marjo Ristilä-Toikka**

Sankaripatsaan leijonat Sakkolan kirkkotarhassa.

1. Sakkolan kirkkotarha ja sankarihauta-alue patsaineen, venäläisten rakentama tsasouna
2. Sakkolan Uusi hautausmaa
3. Pappila (navettaa vielä jäljellä)
4. Valistustalo
5. Uimaranta Lehtisenniemessä
6. Keljan taistelupaikat
Keljan Runteenmäeltä näköala Suvannon yli Lapinlahteen
7. Kekkilän kartano Haparaisissa, Kekinniemen tykkikasematti (30A)
8. ”Antti Rokan” talonpaikka (Viljam Pylkäs) Haparaisten Rapamäellä
9. Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki,
Petäjärven emäntäkoulun paikka
10. Hovinkylän kansakoulu
11. Petäjärven rautatieasema ja kyläkauppa
12. Sodan aikainen lentokenttä Petäjärvellä
13. Lännäjärven uimaranta
14. Kiviniemen kasarmi
15. Kiviniemen koski
Kauppaliikkeet
16. Kiviniemen rautatieasema
17. Kiviniemen vanhan linnoituksen paikkaa
18. Urheiluopisto ja myöhemmin Radiumparantola Viiksanlahdessa
19. Haitermaan kansakoulu
20. Haitermaan (Sakkola) rautatieasema
21. Sakkolan lentokenttä
22. Sakkolan kunnalliskoti (nykyisin lastenkoti) Sipilänmäellä

23. Vilakkalan lamminiityt (nykyisin lintujärvi)
24. Kaarnajoen patteri Koverojalla kruununpuistossa
25. Saaprun tykkitie
26. Lapinlahden näköalapaikka: Näköala Suvannolle Haparaisiin ja Keljaan sekä Kajavasaari Iso linnahuvila Lapinlahden keskustassa
27. Sääksjärven sähkölaitos Saijanjoessa
28. Pannusaaren kylä, parhaiten Sakkolan kylistä säilynyt
29. Ortodoksikirkko Viiksanlahdessa

30. Tykkikasematit: Kekinniemi 30A, Patoniemi 30B, Hoviniemi 30C (Sakkolan hovin lähellä), Kiviniemi 30 D, Järisevänniemi 30 E
T. Taipaleen risti
K. Taipaleen kenttähautausmaa

31. Datscha hotelli Suenhännässä, sekä Sotamuseo
32. Green Village Röykkylässä
33. Uusi hotelli Kiviniemen kylässä
34. Losevskajan hotelli Kiviniemessä Ravintoloita ja baareja hotellien yhteydessä sekä Kiviniemessä

Lapinlahteen on rakennettu valtava kivilinnan vallihautoineen kaikkineen.

Sakkola

Sakkolan alueen pituus oli vajaat 40 km, leveys noin 16 km ja pinta-ala ilman vesiä vähän yli 340 km². Aukasluku 6493 (v. 1937)
Kansakouluja 12
Emäntäkoulu

Maa- ja metsätalousvaltainen pitäjä, kuulu porsastuotannostaan. Käsiyöläisyrityksiä.
Jonkin verran teollisuutta: sahoja, myllyjä, huopatehdas, tiilitehdas, turvepehkutehdas, punamultatehdas, konepaja.

Sakkolan kunta lakkautettiin 31.12.1948.

Sakkolan kirkonkylän, Gromovon, keskustassa on kunnantalo ja sen alapuolella koulu ja kulttuuritalo.

Sipilänmäellä on säilynyt vuonna 1930 rakennettu kunnalliskoti, joka nykyisin toimii lastenkotina.

Metsäpirtti – Zaporoshkoje

Käkisalmi - Pietarin tieltä käännytään *Sosnovoon* eli **Rautuun**, jatketaan keskustan läpi suoraan eteenpäin 16 kilometriä ja ollaan Metsäpirtissä. Nykyinen Zaporoshkoje alkaa muutaman kilometrin päässä Raudun keskustasta, tien vasemmalla puolella olevan kullatun, kahta kaurista esittävän patsaan kohdalta. Metsäpirtti erotettiin Sakkolasta vuonna 1903 itsenäiseksi pitäjäksi.

Useat peltoaukeamat ovat edelleenkin olemassa, kuten muun muassa Vaskelassa, lietteen alueella, Viisjoen kylässä, Saaroisissa, Joentaan kylässä. Pensastot ja rämettyneet metsät ovat paikoitelleen täysin umpeen kasvaneita viidakoita. Kotipaikkaa etsivän kannattaa varustautua topografikartalla ja selvittää jo etukäteen entisten tilusten sijaintia, ettei tule pettymystä. Vuoden 1939 asutuskartta auttaa alkuun. Hankittavissa Kirvesmäkikerholta.

Vorken rannassa Laatokan avara selkä on maisema, joka täytyy nähdä.

Raaju - Udolzovo

Noin 10 km Raudun keskustasta erkanee mäen alla vasemmalle päällystetty tie **Raajun kylään**, joka ennen oli ensimmäinen Metsäpirtin kylä. Sinne on tien molemmin puolin rakennettu hienoja datsoja. Kauempana oikealla puolella, **Suvanto**-järven rannalla on kalanviljelyslaitos ja -savustamo. Henkilöautolla on onnistuttu jatkamaan aina Sakkolan puolelle Riiskan kautta Lapinlahteen, mutta linja-autolla ei kannata yrittää.

Vaskela - Lugovoje

Raajun tienhaaran jälkeen ollaan hetken aikaa entisessä Raudussa, jolla oli palanen Suvannon rantaa. Seuraavaksi haarautuu oikealle tie **Vaskelan kylään** eli **Lugovojeen**. Entisen kylän paikalla, mäellä on nytkin tiivis asutus. Vaskela oli siitä harvinainen kylä, että kaikki asukkaat kuuluivat ortodoksisen Vaski-sukuun. Kylän tunnetuin asukas oli Larin Paraske, joka tuli Inke-

ristä miniäksi. Hänen kotinsa oli ensimmäisten oikealla puolella olevien talojen lähellä. Äitinsä puolelta hän oli Sakkolan Komosia. Suomen Kansan Vanhoissa Runoissa on kokonainen nide häneltä tallennettuja runoja.

Vaskelan kohdalla, toisella puolella tietä on näkemisen arvoinen **Vaskelan koski**. Rantatöydällä on toiminut aika ajoin kalastuspaikkoja ja -välineitä vuokraava yritys. Kosken toinen ranta on Terenttilän Koukunniemeä.

Metsäpirtin keskusta

Vasemmalla puolella tietä alkavat lietteen pellot, entisen Suvanto järven pohja. Saavutaan Metsäpirtin keskustaan, entiseen **Koselan** kylään. Vähän ennen T-risteystä lähtee talojen välistä tie lietteen aukean läpi Taipaleen joelle. Joen yli on päässyt maatalouslossilla, tosin ei joka kesä. Lossi kantaa pikkubussin. Tie joen toisella rannalla, Terenttilässä, on huono.

T-risteyksessä käännetään vasemmalle. Tien vasemmalla puolella sijaitsee entisen apteekin paikalla kunnantalo, jonka seinällä liehuu valtakunnan lippu. Ylitetään **Viisjoki**. Ensimmäinen talo vasemmalla on asemasodan aikana rakennettu Tuohiojan talo. Oikealla rantatöyräässä ja joessa on vielä jäänteitä Myöhäsen myllystä ja sähkölaitoksesta. Edessä oikealla on Kulttuuritalo, jonka alakerrassa on kauppoja ja postitoimisto. Vieressä pieniä kauppoja ja aukio, jonka reunalle on suunniteltu rakennettavaksi kahvila. Vasemmalla talojen takana avutuu laaja lietteen alue.

Taipaleen joki - Burnija

Vuonna 1818 talonpojat kyllästyivät kevättulviin ja kaivoivat Suvanto-järvelle pienen laskuojan Laatokkaan. Vesi otti vallan ja järven vedet tyhjenivät laajalta alalta Laatokkaan. Lietteessä virtaa **Taipaleen joki**, jonka toisella rannalla ovat **Terenttilän** ja **Taipaleen** eli **Solovjevon** kylät. Taipaleen

joen pohjoisranta oli talvisodassa merkittävä taistelupaikka. Sinne pääsee Kiviniemen kautta. Muutama kilometri Sakkolan kirkon paikan jälkeen tie muuttuu erittäin huonokuntoiseksi. Kulkeminen onnistuu parhaiten maasturilla.

Hyvällä onnella saattaa Taipaleen joen lossipaikan rannassa sijaitsevas- ta venekerhosta saada järjestettyä kuljetuksen vuolaan virran yli Terenttilään.

Kun jatketaan Kulttuuritalon ohi suoraan noin 10 km hyvää, päällystettyä tietä, tullaan hienon mäntymetsän läpi Taipaleen joen yli kulkeneen lossin paikalle. Nykyiset kesäasukkaat pitävät rantaan johtavan portin usein lukossa.

Laatokka

Kulttuuritalon jälkeen muutaman sadan metrin päästä lähtee luontoa esittelevän kyltin kohdalta tie oikealle kohti **Laatokkaa**, **Vorken rantaan**. Talojen ja metsätaipaleen jälkeen käännetään ennen puomia oikealle. Puomin, joka ei ole aina alhaalla. Tie jatkuu suoraa ”metsästysmaja” Gloheen, johon voi matkatoimiston kautta varata yöpymisen. Tie rantaan on päällystetty, mutta kapea. Vorken ranta on myös nykyisten asukkaiden suosima paikka. Hiekkaranta on pitkälle hyvin matala.

Kohti etelää

Kun keskustan T-risteyksestä käännetään oikealle, niin pian näkyvät talojen takaa vasemmalla edelleenkin käytössä olevat entisen karjasovhoosin navetat ja tien vieressä oleva varikko-alue.

Suoraa edessä on vuonna 1936 pystytetty **lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki**, johon kiinnitetyn reliefin on suunnitellut Aarno Karimo. Patsas kunnostettiin ja vihittiin uudestaan käyttöön vuonna 2002. Muistomerkin takana oli ennen kirkkotarha. Vuonna 1792 paikalle rakennettiin ristikirkko. Uusi kirkko rakennettiin 1841. Se

remontoitiin vielä 1900-luvulla. Kirkkotarha on ollut nykyisten asukkaiden hautausmaana.

Muistomerkiltä oikealle lähtee entinen kauppatie kohti vanhaa rajaa ja Piataria. Muutaman sadan metrin päässä vasemmalla puolella on vuonna 1895 käyttöön otettu hautausmaa, jonka nurkkaukseen on pystytetty patsaat sinne haudatuille sekä sankarivainajille. Vanhoista haudoista on vain vähän jäänteitä.

Hatakanmäki- Otradnaja

Muutama kilometri tietä eteenpäin mentäessä tullaan **Hatakanmäelle**, jolla on pitäjän korkein kohta, ainakin 85 metriä merenpinnasta. Mäen ylärinteessä on hankalasti kiivettävä ”näkötorni”. Mäeltä on hieno näköala Raudun suuntaan ja Laatokalle.

Paukunmäki - Denisov

Jatkettaessa kohti vanhaa rajaa tien kunto huononee. Kuivalla kelillä on mahdollista jatkaa aina Raudun Sirkiänsaarelle sekä tässä kohtaa valtakunnan

rajana toimineelle Viisjoelle, mutta ei suositella. Hatakanmäen jälkeen eroaa vasemmalle etuviistoon soratie **Paukunmäelle**. Kylä on nykyäänkin asuttu, mutta palveluja ei ole. Linja-auton kääntymispaikasta vähän matkaa oikealle johtaa vasemmalle tie jyrkkää mäkeä alas Viisjoen (Vjun) rantaan. Joen yli ei ole siltaa. Vastarannalla on jäljellä pieni suomalainen talo. Maisema on hieno ja kasvullisuus rehevää.

Kylän keskustasta vastakkaiseen suuntaan johtaa toinen tie alas entisen Malatsun sillan paikalle. Täälläkään ei ole siltaa jäljellä.

Viisjoki – Pjatireze Saaroinen – Tappari

Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin ohi vasemmalle johtaa tie **Viisjoen** ja **Saaroisten** kautta **Tappariin**. Viisjoen kylään asti tie on päällystettyä ja ajokelpoista. Sen jälkeen alkaa seikkailu.

Ennen Viisjoen siltaa, sen vasemmalta puolelta ovat venäläiset arkeologit löytäneet kivistä asumuksen painaumia. Tien varrella oikealla, jonkin matkan päässä, on venäläinen muistomerkki. Viisjoen kylässä on kaksi kauppa. Vesitornin jälkeen oikealle johtaa kulkukelpoinen soratie **Harjukylän** kautta **Joentaan kylään**. Tien varrella on ainakin kolme vanhaa suomalaista taloa. Talvisodan alkaessa pyrittiin polttamaan kaikki pitäjän talot. Tehtävä jäi kuitenkin kesken. Pitäjästä on tunnistettu yhteensä 13 suomalaisperäistä rakennusta.

Vesitornista vasempaan johtaa **Lääväkylään** tie, joka yhtyy Saunasaaren menevään tiehen. Suoraa eteenpäin mentäessä tullaan Saaroisten peltoaukealle ja tie huononee merkittävästi. Saunasaaren tiehaaraan asti bussilla kyllä pääsee, jos kuljettaja on taitava. Tienvarteen on rakennettu useita datsoja.

Saunasaaren tiehaarassa on tienviitta vasemmalle, **aallonmurtajalle**. Tie on huonoa, mutta henkilöautolla pääsee Laatokan rantaan. Aallonmurtajalle jatkettaessa on pari pahaa lätäkköä, jotka maastoauto kyllä läpäisee. Suomalaiset rakensivat 618 metriä pitkän aallonmurtajan 1930-luvulla. Venäläiset ovat pystyttäneet sen päähän loiston.

Saaroisista Tappariin johtava tie on huono ja kulkemiseen tarvitaan maastoauto. Vanhan valtakunnan rajan kohdalla on puomi, jota pitemmälle ei autolla päästetä.

Terenttilä - Taipale

Terenttilän ja Taipaleen kyliin päästään Kiviniemen kautta, Sakkolan kirkon paikan ohi johtavaa tietä. Keljan jälkeen tie huononee ja Terenttilästä

eteenpäin se on todella huonokulkuinen. Maasturilla kyllä onnistuu. Talvisodan taistelupaikoille ja rintamalinjalle on vaikea osata ilman tietävää opasta. Lähempänä Taipaleen kylää on aivan tien varressa joen törmässä räjäytettyjä bunkkereita. Niiden kohdalta vasemmalla kankaalla noin kilometrin päässä on 1700-luvun lopulla ainakin rakenteilla olleen maalinna vallihauta.

Ilmi Pesonen

Metsäpirtti - Запорожско

Raaju - Удальцово

Vaskela - Лугобое

Taipale - Цоловьёво

Taipaleen joki - Бурная

Viisjoki - Вьюн

Viisjoen kylä - Пятипеще

Hatakanmäki - Отрадная

Raukunmäki - Денисово

Metsäpirtti

Asukasluku 1939: 4882 asukasta

Pinta-ala: 187 neliökilometriä

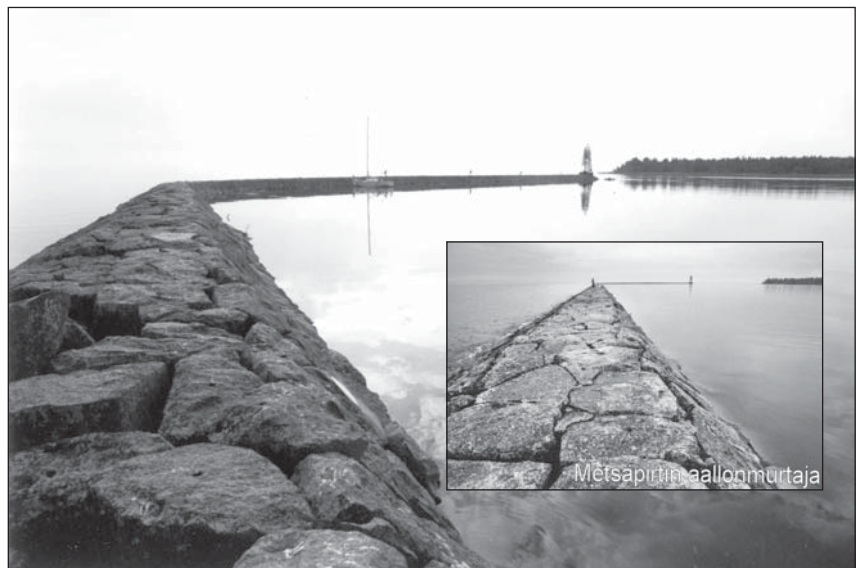
Peltoala: noin 6800 ha eli

n. 32 % pinta-alasta

Kalastus merkittävä elinkeino sekä Laatokalla että Taipaleen koskissa Sähkölaitos, mylly, saha Koselassa

Viljan, sokerijuurikkaan, porsaiden, lohien, siian, nieriäisen ym. kalojen vientiä Viipuriin, Helsinkiin ja jopa Tukholmaan asti.

www.metsapirtti.net

Saaroisten aallonmurtaja.

Kulttuuritalo entisessä Koselassa.

Hyytiän talo Joentaan kylään menevän tien varressa.

Vaskelan koski,
toisella rannalla Koukunniemi.

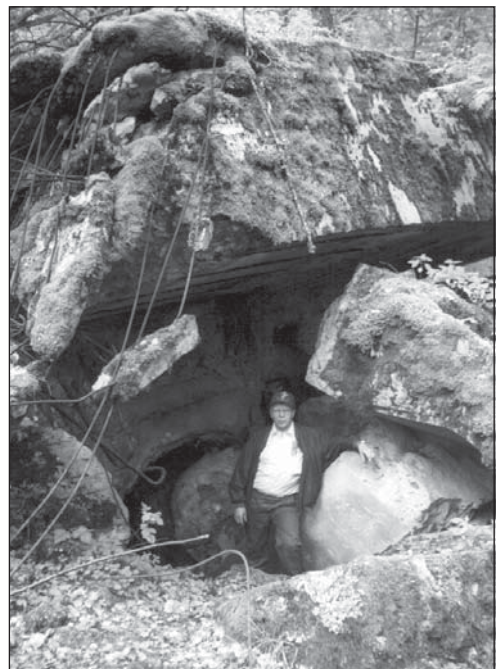
Vuoksela kuvina

Romaskin kunnantalo
Kuninkaanristin kylässä.

Sankarivainajien muistomerkki
Pikku-Vuoksen rannalla
kirkkomäellä.

Oravaniemessä olevan Ilmarisen betonilohka-
reet ovat jyhkeää tekoavielä paloinakin.

Noisniemen lossipaikan jäänteitä Räihärannan puolella
Pikku-Vuoksen rannalla. Taustarannalla on Noisniemen
rantaa.

Kuninkaanristissä on vielä olemassa tien ojassa Martti
Ahtisaaren äidin kotipaikasta tallella kaivo.

Vuoksela – pitäjä Vuoksen syleilyssä

Vuoksen kunnallinen toiminta alkoi 1.1.1917 ja nimensä pitäjä on saanut Vuoksen virrasta. Vuoksen korkeimmilta kohdilta näkyi joka suuntaan Vuoksen sinisenä välkehtivä vesi. Yleinen sanonta kuuluikin; ”Aamulla aurinko nousee Vuoksen takaa ja illalla se laskee Vuoksen taakse”.

Pitäjän ohi lännessä virtaa jopa kolme kilometriä leveä Iso-Vuoksi, joka kääntyy Vuoksen eteläkärkenä olevan Noisniemen kohdalla jyrkästi taaksepäin jatkaen matkaa Pikku-Vuoksena kohti Käkisalmea ja Laatokkaa. Veden pinnankorkeus Pikku-Vuoksessa on laskenut ja virtaus hidastunut. Päävirtana Iso-Vuoksi jatkaa kulkuaan eteenpäin Kiviniemen kosken, Suvannon ja Taipaleenjoen kautta Laatokkaan.

Kunnallinen toiminta Vuoksella päättyi sisäasiainministeriön päätöksellä 30.9.1948.

Vuoksen kunta:

Pinta-ala 135,9 km²

Viljelysala n. 4.150 ha

Asukasluku 3.047 hlöä (v. 1936)

Kansakouluja 8

Voimakas maatalous- ja

kotiteollisuuspitäjä

Vuoksen nähtävyydet

Entisajan rajalinjat:

Historiallinen Pähkinäsaaren v. 1323 rajalinja (1) kulkee Vuoksen kautta. Rajakivenä oleva mahtava Päiväkivi (25) sijaitsee maalla muutaman kymmenen metrin päässä Isosta Vuoksesta. Aikanaan kivi on sijainnut vedessä. Rajalinja on kulkenut pohjoiseen Pikku-Vuokseen ja siitä edelleen eteenpäin. Pikku-Vuoksessa on myös ennen Lammasniemeä Venäjänsaari (19), josta on löydetty muinaislinnan hirsilinnituksen jäänteitä. Toinen todennäköinen rajakivi, Uunikivi (9), sijaitsee Uunikivenluodolla Kuninkaanristin Petäjaniemen kohdalla Pikku-Vuoksessa. Käynti kiville tapahtuu Hirvisaaren puolelta.

Vuoksen Noisniemen kylä (27) tunnettiin jo 1300-luvulla vanhana kaupapaikkana. Noisniemi tunnetaan myös Novgorodin ja Ruotsin aikaisten rajankäyntien neuvottelupaikkana.

Kannakselle rakennettiin 1920-luvulla pääpuolustuslinja Suomenlahden ja Laatokan väliselle alueelle. ”Enckellin linjan” puolustuskeskuksina Vuoksella olivat Noisniemi ja Lauttaniemi (=Oravaniemi). Noisniemessä oli yksi konekiväärikorsu ja yksi tykkikorsu (nimeltään Väinämöinen, 28) ja Oravaniemessä kaksi konekiväärikorsua ja yksi tykkikorsu (Ilmarinen, 23).

Sodan jälkeen puolustusasemat on tuhottu ja jäänteet ovat vielä nähtävillä maastossa.

Kirkko ja hautausmaat

Arkkitehti Ilmari Launiksen suunnittelema Vuoksen kirkko (17) valmistui v. 1929 ja on yhä edelleenkin pystyssä risti tornin huipulla. Kirkko on huonossa kunnossa ja sijaitsee lukitun ja aidatun alueen sisäpuolella.

Vuokselapuistossa, joka sijaitsee kirkkomäellä, on v. 1995 paljastettu sankarivainajien muistomerkki. Lammasniemen hautausmaa sijaitsee vähän ennen kirkkoa ja siellä on vapaussodan uudelleen v. 1995 paljastettu muistomerkki, josta puuttuu paloja alkuperäisestä muistomerkistä. Hautausmaa-alueista on tehty 25-vuotinen hallintasopimus Romaskin kunnan ja Vuoksela-Seura ry:n kesken.

Uudenkylän rukoushuone (31) paloi talvisodan loppuvaiheissa ja perustukset ovat nähtävillä. Rukoushuoneen kellot saatiin pelastettua ja ne upotettiin tuolloin Vuokseen piiloon. Alueella kasvaa tänä päivänä reheväkasvuinen seitsemän vuosikymmentä vanha metsikkö.

Koulut

Vuoksella oli 8 koulua eri kylissä eli Räihärannassa, Kuninkaanristissä, Hirvisaassa, Alholassa, Uudessakylässä (kaksi koulua), Päiväkivessä ja Noisniemessä. Noisniemen ja Kuninkaanristin koulurakennukset ovat pys-

tyssä ja Uudessakylässä sijaitsevan Vuoksen koulun tiilinen nurkkaosa on olemassa nykyisen kyläkaupan takana.

Luonnonkauniit kulttuurimaisemat

Jovisaari ja Jovinlahti (18) ovat luonnonkauniita maisemia. Jovisaarta kutsuttiin aikanaan ”Vuoksen Punkaharjuksi”. Jovisaaren päästä oli lauttayhteys Ristiniemeen eli maantieyhteys oli Virkkilästä kirkolle, Kuninkaanristiin/Kontulaan ja yhä edelleen sieltä Sakolan Kiviniemeen.

Noisniemen alueella (27) sijaitsee Kalmoinmäki, joka on ollut todennäköisesti ortodoksien hautapaikka sieltä löytyneiden jäännösten ja työkalujen ja korujen perusteella. Noisniemessä sijaitsi pitäjän suurin tila, Noisniemen hovi eli Kalmolan kartano. Rakennusten paikat ovat havaittavissa. Noisniemen rantaviivaa Ison-Vuoksen puolella on silmankantamattomiin ja yleisesti puhuttiin ”Vuoksen Rivierasta”.

Vaikka losseja ei enää ole käytössä, niin lossirantojen kauniit maisemat ovat hyvin kuvauksellisia. Lepohetket ja retkieväiden nauttiminen entisillä lauttarannoilla luovat tunnelmaa.

Matkustaminen kylästä kylään

Nykyään automatkailua ajatellen tieyhteys Vuokselaan tapahtuu Sakkola-Käkisalme tieltä käsin Viiksanlahden kohdalla. Kiviniemestä Käkisalmeen johtavaa tietä matkataan neljä kilometriä Viiksanlahteen, josta asfaltoitu tie kääntyy vasemmalle. Kasarmilan harjoituskenttäalue jää oikealle ja Tikansaaren kylän jälkeen saavutaan Vuoksen pitäjärajalalle.

Räihäranta

Metsätaipaleen jälkeen saavutaan Räihärannan kylään (3, 4 ja 5), jonne Viiksanlahdesta on n. 5 km. Entisestä asutuksesta ei ole montaakaan taloa jäljellä. Joitain uusia taloja on tullut tilalle tien oikealle puolelle. Vasemmalla peltoalueen ja Pikku-Vuoksen väliselle

alueelle on rakenteilla loma-asutusta.

Räihärannasta lähtee tie vasemmalle Noisniemen lossille (5). Rannassa on jäljellä entisen lossin jäänteitä ja vastarannalla vastaavasti Noisniemen puolen rantalaiturin osia.

Lossirannasta avautuu molempiin suuntiin kuvauksellisen kauniit Pikku-Vuoksen maisemat. Lossirannan läheisyydessä on sodan jälkeisen entisen sotilasalueen rakennusten rumia jäänteitä vielä nähtävillä.

Kontula

Peltoalueella sijaitsee sekä entisiä että uusia rakennettuja taloja. Vasemmalla sijaitsevan Viktor Tiinuksen navetan perustuksille on rakennettu pientteollisuusrakennus. Vastakkaisella puolella likimain sijaitsi Sakkolan Osuuskaupan Ruununvallan myymälärakennus. Vasemmalle lähtevä tie (6) vie Ristiniemen lossirantaan (7), josta matka jatkui aikanaan Jovinsaaren (18) kautta Vuokselan kirkolle (17).

Kontulan peltoalueen takana näkyy Kuninkaanristin kylän taajama (8).

Kuninkaanristi

Kylässä on säilynyt entisiä rakennuksia, sekä venäläisten rakentamia kerrostaloja ja lomarakennuksia. Keskustassa (8) mäen korkeimmalla kohdalla vasemmalla sijaitsee Romaskin kuntakeskus entisessä Pekka Karosen keltaisessa talossa. Kylätaajamasta löytyy postitoimisto ja muutama pikkumyymälä. Keskustassa käydään kauppaa myös toritapahtumana. Noin sata metriä ennen nykyistä postitoimistoa toisella puolen tietä ojaassa on betonirenkailla varustetun kaivon jäänteet. Kyseessä on presidentti Martti Ahtisaaren äidin Tyyne Karosen kodin pihapiiri ja siellä ollut kaivo.

Kylän vasemmalta reunalta löytyy entisen sovhoosin rakennuksia, joissa nykyään viljellään lihotussikoja. Oikealla puolella pellolla on keskeneräinen korkea betoninen rakennelma, josta piti tulla aiemmin toimineen karjatilän keskus. Rakennus jäi keskeneräiseksi, kun karjan kasvattaminen päättyi. Vasemmalta Pikku-Vuoksen takaa tarkkaavainen näkee vastarannalta Vuokselan kirkon kellotornin (17). Mäen jälkeen avautuu suora noin kolme kilometriä pitkä tieosuus ja vasemmalla pellolla on tiheä lomarakennusryhmittymä. Samoin

rantaan on ilmestynyt jyhkeän raja-aidan ympäröimä korkeatasoinen loma-mökkialue. Pikku-Vuoksesta Hirvisaaren eteläkärjen kohdalta erkane n. 8 km pitkä Sammutselkä -niminen lahti ja oikealle Pikku-Vuoksen virta (30) jatkaa matkaa kohti Torhonjärveä. Asfaltoitu tieosuus päättyy Siiransillan jälkeen. Siiransilta (10) on venäläisten sodan jälkeen rakentama ja sillalta näkyy oikealla puolella suomalaisten sotilaiden talvisodan aikana rakentaman sillan jäänteet. Molemmiin puolin vesistöä sijaitsee venäläisiä lomakylärakennelmia.

Hirvisaari

Kuoppainen soratie jatkuu Hirvisaaren, jossa ei ole yhtään rakennusta jäljellä. Tien kääntyessä jyrkästi etelään, oikealle lähtee kulkukelvoton tie (11), entiseen kylätaajamaan. Sieltä eteenpäin aikanaan päästiin Vuoksenrannan Oravankytöön. Päätieta kulkien eteenpäin edetään kohti Sikosaarta. Oikealle puolelle on ilmestynyt muutama asuinrakennus ja uusi tsasouna. Saavutaan Liuhaniemen ranta-alueelle ja entinen lossipaikka (12) jää venäläisten uuteen paikkaan rakentaman sillan oikealle puolelle. Sillalta on kauniit maisemat molempiin suuntiin Sammutselkä-nimiselle lahdelle. Uunikivenluodolle, jossa sijaitsee rauhankivi Uunikivi (9) tapahtuu käynti ennen Liuhaniemen siltaa kulkemalla tiestä vasemmalle huonokuntoista polkua pitkin n. 1 km ja siitä muutama satametriä kahlaten Uunikivenluodolle. Maastosta kiven löytäminen on hankalaa. Matka jatkuu päätietä pitkin eteenpäin ja puolen kilometrin päästä sillan jälkeen oikealle lähtee tie Alholan kylään. Matka loppuu lyhyeen, kun vastaan tulee lukollinen puomi estäen matkanteon eteenpäin. Varsinaista päätietä eteenpäin mennessä n. puolen kilometrin päästä oikealle Alholaan lähtee entinen kärrypolku (13), jota pitkin pääsee kävellen Alholan kylän alkupäähän. Kulku tapahtuu metsän läpi ja eksymisen vaara on suuri. Kylän on autioitunut ja jäljellä on vain entisten rakennusten perustuksia nähtävillä. Alholan kansakoulun rauniot löytyvät tien oikealta puolelta mäestä.

Uusikylä

Noin 3 kilometriä Liuhaniemen sillalta eteenpäin saavutaan Pulkkilan tienristeykseen. Vasemmalle tie johtaa Virk-

kilään (15), edelleen Vuokselan kirkolle (16), Oravaniemeen (22), Päiväkiveen (20) ja Noisniemeen (26). Oikealle tie johtaa Uuteenkylään (14), Äyräpään kuntarajalle, jonne matkaa on noin 9 km. Vastaan tulee tienristeys, josta oikealle menevä huonokuntoinen tie vie Räisälään (36) ja vasemmalle tie johtaa Vuosalmen kylään (32) ja Vuosalmen lossirantaan (33).

Uudessakylässä on entisajan taloja joitain jäljellä ja uusiakin on rakennettu. Entisen sovhoosin rakennukset tällä hetkellä ovat käyttämättöminä. Uudenkylän rukoushuoneen (31) perustuskiivet löytyvät metsikön rinteestä noin 150 metrin päästä kylätiestä. Matkaa tähän on noin 4 km Pulkkilan risteyksestä. Kyläkauppa sijaitsee tien oikealla puolella ja kaupan takana on nähtävillä Vuokselan kansakoulun tiilinen nurkkaus. Linja-autolla pääsee nykyisellään tähän asti.

Vielä muutama vuosi sitten päästiin täältä eteenpäin paikallistaksilla Vuosalmelle Ison-Vuoksen rantaan ja sieltä edelleen Kaskiselän suuntaan. Nykyisellään teiden kunto sinne on lähes kulkukelvoton. Vuosalmen lossin jälkeen tie haarautuu oikealle (35) Heinjoelle ja edelleen Viipuriin. Vasemmalle menevä tie (34) johtaa Äyräpään kirkolle ja Pölläkkälään.

Meno Virkkilään ja Vuokselan kirkolle

Virkkilään ja kirkolle menevä tie Lehtolan risteyksestä eteenpäin oli v. 2008 kunnostettu ja kulku kuivana aikana onnistui jopa linja-autolla. Risteyksestä noin 300 metrin päässä vasemmalla näkyy Helena Virkin, mallitalon rakennusten perustuskiviä. Virkkilän kyläaukeama peltoineen ilman yhtään rakennusta avautuu noin runsaan kilometrin päässä risteyksestä. Etäisyys risteyksestä Oravaniemeen (22) lähtevälle tielle on vajaa 2 km ja siitä 0,3 km eteenpäin on risteys, josta vasemmalle pääsee Vuokselan kirkolle (16) ja suoraan Päiväkiven kylään (20) ja edelleen Noisniemeen (26), jonne matkaa on runsaat 5 km.

Kirkon alueella sijaitsee Vuokselan kirkko sankarihauta-alue eli Vuoksela-puisto (17), ja Lammasniemen hautausmaa-alue jossa on vapaussodan muistomerkki.

Oravaniemi

Virkkilän kyläaukeamalta matkaa Oravaniemen lossirantaan on matkaa 5,5 km. Tie (22) on huonokuntoinen. 700 metriä ennen lossirantaa oikealla puolella sijaitsee ns. Mannerheimlinjaan kuuluva linnake nimeltään Ilmarinen (23), joka oli suomalaisten käytössä talvi- ja jatkosodan aikana. Se käsitti yhden tykkikorsun ja kaksi konekiväärikorsua. Betoninen bunkkerirakennelma on sodan jälkeen räjäytetty. Oravaniemen ranta-alueella on nähtävissä sodanaikaisia juoksuhautoja. Vajaa kilometri ennen rantaa vasemmalla puolella on nähtävissä panssarivaunujen estekevistä aikanaan tehty lohkarerivistö. Oravaniemessä (24) oli lossi aikanaan ja sillä päästiin yli Ison Vuoksen Valkjärven suuntaan.

Päiväkivi

Kirkolle menevästä risteyksestä Päiväkiven kylän suuntaan (20) mentäessä vasemmalla peltoalueen takaisessa metsiköstä löytyy Virkkilän nuorisoseuran (21) perustukset. Risteyksestä 0,6 km päässä metsäalueella tien oikealla puolella on Päiväkiven koulurakennuksen kivijalka sekä koulun alueen kivaita tien varressa. Muutama sata metriä eteenpäin sijaitsee varsinainen kylä peltoineen ja metsäsaarekkeineen. Sieltä löytyy vain entisten talojen hyvin säilyneitä kivijalkoja puutarhoineen. Tien vasemmalta puolelta näkyy Sakari Liskin perikunnan 1920-luvulla rakennetun navettarakennuksen betoninen nurkkapilari. Siihen on maalattuna teksti ”Päiväkivi, Liski 1400–1944”, jona aikana Liskin suku on siellä asunut.

Kirkon risteyksestä n. 3,5 km jälkeen oikealla olevan peltoalueella olevan tienmutkan jälkeen pellon reunassa on puinen pylvä opasteena v. 1323 rauhankivelle Päiväkivelle. Tästä pitää kävellä oikealla olevan pellonreunaa pitkin eteläisimpään kulmaan ja siitä suoraan rantametsikön poikki kohti Vuoksen rantaa. Matkaa tieltä rauhankivelle on 800 metriä. Itse Päiväkivi (25) on rantaviivasta noin 40 metrin päässä. Kiven vieressä on venäläisten laittama betoninen nimilaatta.

Noisniemi

Noisniemeen on matkaa n. 6 km kirkon risteyksestä Päiväkiven kautta tietä pitkin (26) eteenpäin. Noisniemessä

on olemassa entinen kansakoulu, joka on toiminut pioneerileirinä. Vasemmalle menevä tie johtaa Noisniemen lossirantaan. Oikealle menevä tie päättyy niemen itäpäähän, joka on asumaton ja luonnonkaunis paikka.

Lähellä niemen päätä oikealla Ison Vuoksen puolella on Mannerheimlinjaan kuuluva linnake nimeltään Väinämöinen (28), joka oli suomalaisten käytössä talvi- ja jatkosodan aikana. Se käsitti yhden tykkikorsun, jossa oli neljä tykkiä. Linnake kesti sodan myrskyt, mutta sodan jälkeen se on venäläisten toimesta tuhottu. Korsun betonilohkaareet ovat jäljellä.

Noisniemen hovin entisiä rakennuksia (27) ei ole jäljellä ja laajat viljelyalueet ovat muistona menneestä.

Loppuyhteenvedo

Aikanaan Vuokselan kulkuyhteyksinä toimi viisi eri lossia, joita ei tänä päivänä enää ole yhtään käytössä. Autolla pääsee tänä päivänä Vuokselaan tietä pitkin Sakkolan Kiviniemestä Kasarmilan kautta Räihärantaan, Kuninkaanristiin ja sieltä yhä eteenpäin Vuokselan muihin kyliin. Teiden kunto huononee vuosi vuodelta ja autolla kulku ei onnistu Hirvisaareen, Päiväkiven kautta Noisniemeen, Virkkilästä Oravaniemeen, eikä Uudenkylän keskustasta eteenpäin Vuosalmelle. Kirkolle meno Lammasniemeen onnistui Virkkilästä linja-autolla vuonna 2008.

Tämä tekstiseloste, Vuokselan 1-36 numeroitu kartta ja numeroiden selitteet ovat kokonaisuus. Tässä muodossa se on ensimmäinen versio. Lisätietoja, tarkennuksia, oikaisuja ja kehittämisideoita otan mielelläni vastaan.

Taisto Virkki

taistovirkki@gmail.com

p. 0400 - 576722

Tarkennuksia ja täydentäviä tietoja

löytyy eri lähteistä lisää mm;

- Vuoksela-Seura ry:n tuotteet mm.

* Vuoksela-kirja

* Vuokselan kylät ja asukkaat

* Vuokselan paikannimistö

(uusinnan alla)

* Vuoksela video (DVD tulossa)

- Karjalan Kannas 1938 näköispainoskartta

- Kannaksen alueelta on tehty monenlaisia karttoja nykyhetken olosuhteista.

Karttanumerot ja selitteet

1. Pähkinäsaaren rauhan raja v. 1323 Vuokselan kohdalla

2. Tie Vuokselasta Kiviniemeen

3. Räihärantaa; Myllynokko, Garde-meisterin mylly käytti vesivoimaa

4. Räihärantaa; Tie Pikku-Vuoksen palteille (Ruunat, Tukiat mm.)

5. Räihärantaa; Tie Noisniemen lossille ja kansakoululle

6. Kontulan kylä; Tie Ristiniemen lossille, Ristiniemen koululle

7. Ristiniemen lossi ja vastarannalla Jovisaari

8. Kuninkaanristin kylä; Romaskin kunnan hallinto toimii Pekka Karosen v. 1938 valmistuneessa talossa, nyk. Kulttuuritalo, posti, ruokakauppa, toritoimintaa, datsoja, kalakasvatusta Pikku-Vuoksessa

9. Pähkinäsaaren rauhan v. 1323 rajapyykki, UUNIKIVI

10. Siiransilta

- uusi venäläisten rakentama silta

- pohjoispuolelle talvisodan aikana suomalaiset joukot rakensivat sillan (tukitolppien päät näkyvillä)

11. Tie Hirvisaareen ja edelleen Vuoksenrannan Oravankytöön

12. Liuhaniemen lossi

13. Kärrypolku Alholaan

14. Tie Uuteenkylään

15. Tie Virkkilään

16. Tie Vuokselan kirkolle

17. Vuokselan kirkko, sankari- ja vapausodan muistomerkit, hautausmaa sekä pappila

18. Jovisaari ja Jovilahti (tie kulki Jovisaaren päähän Ristiniemen lossille)

19. Venäjänsaari; vanhan hirsilinnituksen jäänteitä/Museoviraston tutkimaa

20. Tie Päiväkiven kylään

21. Virkkilän Nuorisoseuran talo; perustukset nähtävillä

22. Tie Oravaniemeen

23. Oravaniemi: kestolinnake ILMARINEN 1920-luvulta

24. Oravaniemen lossi (ennen jatkoyhteys Valkjärvelle)

25. Pähkinäsaaren rauhan v. 1323 rajapyykki, PÄIVÄKIVI

26. Tie Noisniemeen

27. Noisniemi/Noisniemen hovi; omistajat veljekset Tauno ja Arne Berner

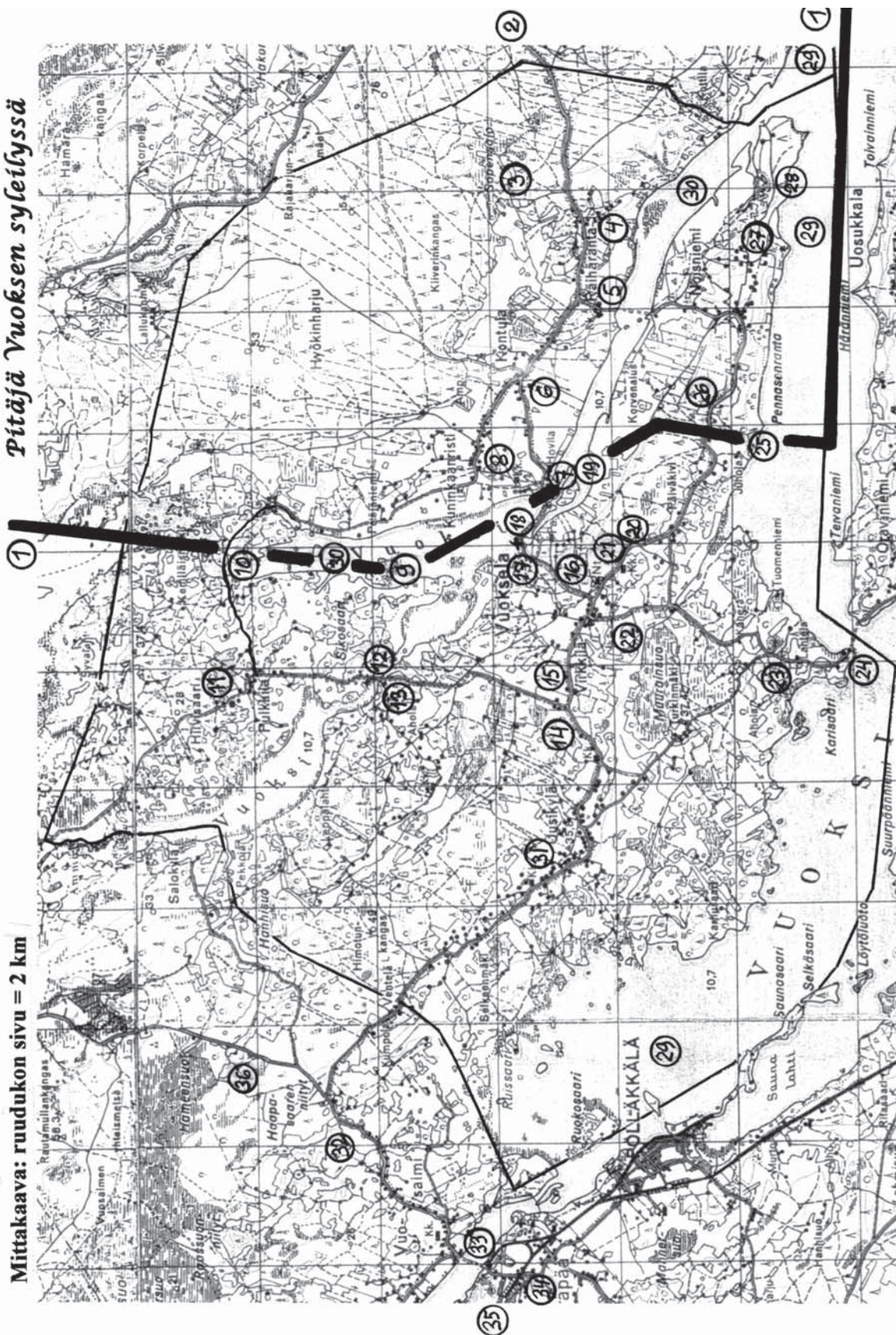
28. kestolinnake VÄINÄMÖINEN 1920-luvulta

29. ISO-VUOKSI

VUOKSELA

Pitäjä Vuoksen syleilyssä

Mittakaava: ruudun sivu = 2 km

30. PIKKU-VUOKSI

31. Uudenkylän rukoushuone; tuhoutui talvisodassa maaliskuussa 1940

32. Tie Vuosalmen lossille ja Kaskiselän suuntaan

33. Vuosalmen lossi

34. Tie Äyräpään kirkolle ja Pölläkkälään

35. Tie Heinjoelle ja edelleen Viipuriin

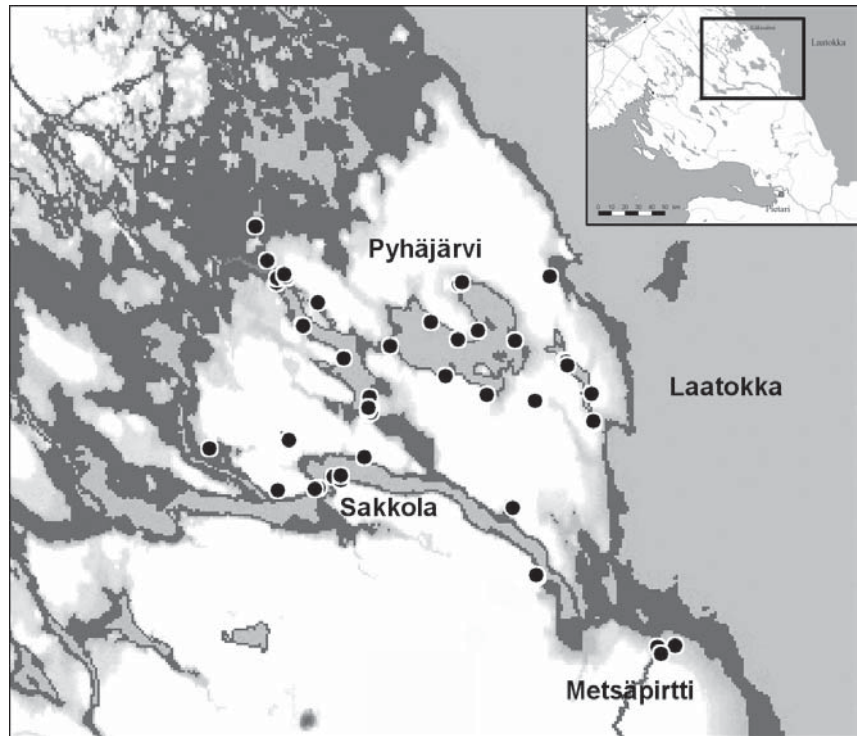
36. Tie Räisälään

Vuoksen ja Laatokan välissä – Suvannon seudun arkeologisten tutkimusten antimia syksyiltä 2008

Lokakuussa 2008 Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineen ja pietarilaisen Kunstkamera museon arkeologit suorittivat Sakkolan ja Metsäpirtin alueilla arkeologisia inventointitutkimuksia vajaan viikon ajan. Näiden tutkimusten tarkoituksena oli etsiä alueelta uusia, ennestään tuntemattomia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Maastotöiden tuloksena Sakkolan ja Metsäpirtin alueelta löydettiin kahdeksan uutta kivi- ja varhaismetallikautista sekä kaksi historialliseen aikaan ajoittuvaa kohdetta. Tutkimukset rahoitti Karjalan kulttuurirahasto sekä Kunstkamera.

Viime syksynä tehdyt uudet löydöt ovat tärkeitä, koska alueelta tunnetaan vanhastaan hyvin vähän erityisesti kivikaudelle ajoittuvia kohteita (kivikauden katsotaan loppuvan n. 1800/1500 eKr.). Tunnettujen muinaisjäännostösten vähyys johtuu kuitenkin lähinnä tutkimusten puutteesta, eikä niinkään kohteiden todellisesta puuttumisesta. Ei nimittäin ole mitään syytä olettaa, että Suvannon ympäristö olisi ollut asumaton esihistoriallisella ajalla – päinvastoin. Heti järvioltaan länsipuolella virtaa Vuoksi, jonka varrelta niin Keski-Kannakselta kuin Suvannon pohjoispuolelta, Kaukolasta ja Räisälästä sekä Pyhäjärven alueelta tunnetaan erittäin runsaasti kivikautisia kohteita. Näistäkin tosin suuri osa on löytynyt vasta noin 10 viime vuoden aikana tehdyissä kenttätöissä.

Myös Suvannon rannat ovat varmasti tarjonneet hyvän elinympäristön kivikauden ihmiselle. Suurimman osan kivikautta ja historiallista aikaa, aina siitä lähtien, kun Taipaleeseen kasautunut hiekkavalli erotti järven Muinais-Laatokasta, jonka lahti se oli aiemmin ollut, Suvannon vedenpinta pysyi suurin piirtein samalla tasolla (n. 18 m mpy). Vas-

Vpl. Pyhäjärven, Sakkolan, Metsäpirtin ja Vuoksen kivikautiset kohteet. Kivikauden aikainen Muinais-Laatokan vedenpinnan korkeus on esitetty tumman harmaalla, nykyvedet vaaleammalla. Kartta: O. Seitsonen ja K. Nordqvist.

ta 1818 ja 1857 tapahtuneet keinotekoiset vedenpinnan muutokset muuttivat radikaalisti tuhansia vuosia suurin piirtein samanlaisina pysyneitä vesistöoloja.

Miksi rantojen ja vesien merkitys sitten oli niin suuri kivikauden ihmiselle? Nykytutkimuksen mukaan kivikautinen asutus oli rantasidonnaista, eli asuinpaikat sijaitsivat rantavyöhykkeellä. Järvi tarjosi paitsi rantansa asutettaviksi, myös pintansa, sulana tai jäätyneenä, kulkureitiksi, jota kautta Laatokan rannoilta pääsi siirtymään helposti Vuokselle ja sitä kautta aina Suomenlahdelle asti. Lisäksi veden antimet olivat tärkeässä osassa: kivikauden elinkeinot perustuivat metsästykseen, luonnon tarjoamien resurssien keräi-

lyyn sekä kalastukseen – eri puolilla Kannasta ja Suomea tehdyissä arkeologisissa kaivauksissa esiin kaivetut runsaat kalanluulöydöt osoittavat kalan tärkeän aseman ruokavaliossa.

Pyyntikulttuurin kohteita inventoitaessa, eli etsittäessä uusia kohteita maastossa, onkin tärkeää selvittää missä muinaiset rannat ovat kulkeneet. Esihistorialliset rantapinnat voivat olla paikoin hyvinkin kaukana nykyrannoista johtuen vesistöjen vedenpinnan vaihteluista ja ennen kaikkea mannerjään painon aiheuttamasta, yhä jatkuvasta maankohoamisesta, joka nostaa vanhoja rantatasoja yhä korkeammalle nykyisestä merenpinnasta. Kun alueen rannansiirtymähistoria tunnetaan, voidaan karttojen avulla luoda rekonstruk-

Oula Seitsonen ja Olli Kunnas dokumentoimassa Metsäpirtin Viisjoella avonaisesta jokitörmästä havaittujen mesoliittisten piisäleiden (vasen yläkulma) löytöpaikkaa. Kuvat: K. Nordqvist & O. Seitsonen.

tioita muinaisesta maisemasta ja siten valita tutkittaviksi ne alueet, jotka vaikuttavat suotuisimmilta kivikautiselle asutukselle. Suvannon seudulla tutkimuksia helpottaa juuri se, että vedenpinta on pysynyt melko vakaana – käytännössä riitti kun maastossa seurasi topografikartan 15 ja 20 m mpy korkeuskäyriä.

Vanhat rannat näkyvät maastossa usein selvinä fossiloituneina rantaterasseina ja törminä. Näiltä muinaisrannoilta arkeologit etsivät merkkejä esihistoriallisesta asutuksesta. Havaintoja tehdään kaikista rikkoutuneista maastonkohdista, kuten ojista, erodoituneista törmistä, avoimilta pelloilta sekä tienpinnoilta. Umpinaisemmassa maastossa tehdään lapioin maahan pieniä koepistoja.

Tavallisimpia löytöjä ovat kiviesineiden valmistuksessa eli kvartsia iskettäessä syntyneet kivenpalat, kvartsi-iskokset, ja muinaisista aterioista kertovat pienet palaneen luun palat. Lisäksi voidaan löytää esimerkiksi keramiikan paloja ja harvemmin hiottuja kiviesineitä.

Näiden lisäksi yritetään havaita maanpinnalle näkyviä rakenteita, kuten pyyntikuoppia tai asumuspainanteita, sekä maaleikkauksissa ja koekuopissa esiin tulevaa muinaisen ihmistoiminnan likaamaa maata, ns. kulttuurikerrosta.

Suvannon seudun esihistoriallinen löytömateriali

Suvannon alueen vahvan kivikautisen asutuksen puolesta puhuu se, että Sakkola ja Metsäpirtti kuuluvat niistä tunnettujen irtolöytöjen osalta Kannaksen rikkaimpiin pitäjiin. Sakkolasta kivikautisia irtolöytöjä tunnetaan vajaat 150 (Vuokselaan liitetyt alueet mukaan luettuna hieman yli 200) ja Metsäpirtistä lähes 250. Irtolöydöt ovat tavallisesti paikallisten asukkaiden maanviljelystöiden yhteydessä löytämiä ja Kansallismuseoon toimittamia kiviesineitä. Suurin osa niistä on talletettu museoon jo 1800-luvulla. Sakkolan vanhimmat museoon toimitetut irtolöydöt on tehty Kiviniemen kosken kaivamisen yhteydessä 1857. Vuonna 1878 Helsingin yliopiston Viipurilainen osakunta järjesti Kannaksella suuren kansanperinteen ja esineistön keräysretken, minkä Suvannon seudulta koottiin talteen yli 150 kiviesinettä. 1880-luvulla Sakkolassa ylimääräisenä pappina toiminut Adolf Neovius lähetti molemmista pitäjistä runsaasti esineitä Helsinkiin, vähemmässä määrin esineitä keräsi myös alueella liikkunut ja työskennellyt arkeologi Theodor Schvindt. Räisäläinen keräilijä Eero Väkiparta keräsi 1890-luvulla molemmista pitäjistä jonkin verran löytöjä. Tämän jälkeen Sakkolasta lähetettiin museoon enää vain muutamia esineitä vuosikymmenessä. Metsäpir-

tissä toimi sen sijaan 1910- ja 1930-luvuilla aktiivisesti Koukunniemestä koitoisin ollut Santeri Myöhänen, joka keräsi ja lähetti edelleen kymmeniä kiviesineitä. Viimeiset löydöt molemmista pitäjistä tehtiin toisen maailmansodan aikana.

Suurin osa löydöistä on tehty Suvannon rantakylistä, tavallisesti vanhoilla rannoilla olevista pelloista peltotöiden yhteydessä. Niistä löydöistä, joiden löytötiedoissa on mainittu tarkka löytöpaikka, Suvannon vanhoilta rannoilta tai lietteistä on Sakkolan löydöistä peräisin vajaa neljännes ja Metsäpirtin löydöistä kolmannes. Metsäpirtin löytörikkain kylä on ehdottomasti Vaskele, lisäksi löytyjä on runsaasti Taipaleenjoen molemmin puolin niin Kirvesmäen—Koukunniemen—Terenttilän kuin Eevalan—Koselankin alueilta. Melko löytörikkaita ovat myös kirkonkylä sekä Vanhajaama. Sakkolassa ehdottomasti eniten löytöjä on talletettu Kiviniemestä, ja muita alueita runsaammin myös Lapinlahdelta, Riiskasta ja kirkonkylästä. Lisäksi Sakkolasta myöhemmin Vuokselaan liitettyiltä Noisniemen—Kuninkaanristin—Räihärannan alueelta tunnetaan huomattavasti löytöjä.

Kivikautisia asuinpaikkoja alueelta ei sen sijaan juuri tunneta, huolimatta siitä, että joitain löytöpaikkoja on yritetty

1900-luvun alussa tarkistaa asuinpaikan merkkien löytämiseksi. Ainoat varsinaiset kaivaukset on suoritettu Kiviniemen kasarmialueella vuonna 1929, jolloin arkeologi Arne Europaeus tutki Valkjärven rannalta löydetyn keramiikan löytöpaikkaa ja arveli paikalla olleen jonkinlaisen tyypillisen kampakeramiikan (3900—3400 eKr.) aikaisen leiripaikan. Sen sijaan keski- ja myöhäisrautakautta (n. 400—1200 jKr.) alueella on tutkittu runsaammin. Nämä tutkimukset ovat voimakkaasti painottuneet Sakkolaan, mutta Metsäpirtissäkin on tehty joitain tutkimuksia. Rautakauden tutkimus alkoi 1880-luvulla jolloin Schvindt kaivoi alueella lukuisia rautakautisia kalmistoja. Toinen piikki tutkimuksissa on vuosina 1920—1921, jolloin Europaeus suoritti kaivauksia ja tarkastuksia monilla rautakautisilla kalmisto- ja asuinpaikkakohteilla. Jonkin verran tutkimuksia suoritettiin myös 1930-luvulla. Tämän jälkeen kaikessa arkeologisessa tutkimuksessa seurasi vuosikymmenien tauko.

Toisen maailmansodan jälkeen kaikki arkeologinen tutkimus koko Kannaksella oli hyvin vähäistä. Suvannon seudun seuraavat tutkimukset tapahtuivat Metsäpirtissä 1961, jolloin Viisjoen alueella suoritettiin leningradilaisen tutkijan S.I. Rudenkon johdolla kenttätutkimuksia. Näiden tutkimusten yhteydessä Viisjoen ylittävän sillan molemmilta puolilta löydettiin kivikautiset asuinpaikat Vjun 1 ja Vjun 2. Rudenko suoritti vuonna 1962 Vjun 1 asuinpaikalla laajat kaivaukset, joissa löydettiin mm. yli 2500 palaa tyypillistä kampa- ja kuopakampakeramiikkaa sekä satoja iskoksia. Tämän jälkeen kivikauden tutkimus hiipui taas vuosikymmeniksi ja vasta vuonna 2003 pietarilaiset arkeologit Sergej Lisitsyn, Anton Muraškin ja Stanislav Belsky löysivät Suvannon rannoilla tekemissään tarkastuksissa yhden kivikautisen löytöpaikan Haparai- sen alueelta.

Myös tauko rautakauden tutkimuksissa jatkui pitkään ja loppui oikeastaan vasta 1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alkuvuosina, jolloin pietarilainen arkeologi Aleksandr Saksa teki kaivaus- ja muita tutkimuksia lähes parilla kymme-

nellä kohteella. Saksa tutki osin jo Schvindtin ja Europaeuksen tutkimia kohteita, mutta löysi myös useita uusia asuinpaikkoja sekä paikallisti Lapinlahden alueelta vertaansa vailla olevien kuppikivien keskittymän. Tämän jälkeen tutkimukset ovat taas vähentyneet, mutta 2000-luvulla tutkimuksia on tehty ainakin Taipaleen vanhan kauppapaikan alueella Belskyn ja muiden pietarilaisten arkeologien toimesta. Tällä hetkellä Metsäpirtistä tunnetaan neljä rautakautista kohdetta, Sakkolasta kolmisenkymmentä. Molemmista pitäjistä tunnetaan lisäksi noin 15 rautakautista irtolöytöä.

Uudet tutkimukset Suvannon alueilla 2008

Kivikauden tutkimus Kannaksella on saanut runsaasti vauhtia 10 viimevuoden aikana. Tänä aikana on toteutettu useita laajoja suomalais-venäläisiä yhteistyöprojekteja. Suvannon seutua ympäröivillä alueilla tehdyistä esihistoriallisen ihmistoiminnan selvittämiseen tähdänneistä tutkimuksista merkittävimmät ovat Helsingin yliopiston, Venäjän Tiedeakatemian Aineellisen Kulttuurin Historian Instituutin sekä Kunstkameran Räisälän ja Kaukolan alueilla vuosina 1999, 2002 ja 2004–2005 suorittamat kenttätöyt.

Vuoden 2008 kenttätöyt puolestaan olivat osa Helsingin yliopiston ja Kunstkameran Pyhäjärven alueella vuodesta 2005 eteenpäin tekemiä tutkimuksia. Tämän ”*Lake Pyhäjärvi – Ozero Otradnoe*” projektin tavoitteena on ollut tutkia aiemmin arkeologisesti tutkimatonta aluetta ja inventoinnein ja kaivauksin hankkia sellaista materiaalia, jonka avulla voidaan muodostaa kuva alueen esihistoriasta ja verrata ja liittää tämä ympäröiviltä alueilta tunnettuun aineistoon. Lisäksi projektin puitteissa tutkitaan alueen vesistö- ja ympäristöhistoriaa yhteistyössä geologien ja limnologien kanssa. Vuoden 2007 loppuun mennessä projektin kenttätöissä oli löydetty 30 uutta kohdetta, joista kuudella oli suoritettu myös kaivauksia.

Projektin alkuperäinen tutkimusalue käsitti karkeasti entisen Pyhäjärven alu-

een, käytännössä siis Kiima-, Pyhä- ja Yläjärven sekä alueen pienempien järvien ranta-alueet. Vuonna 2008 tutkimusalueutta päätettiin laajentaa etelään, jotta tämän, vanhojen löytötietojen perusteella asutetun mutta tunnettujen kohteiden kannalta köyhän alueen muinaisjäännöskannasta saataisiin edes jonkinlainen kuva. Itse asiassa projektin kenttätöissä alueella oli vierailtu jo aiemmin. Kesällä 2005 käytiin Taipaleen alueella ja Haitermaan kylässä, josta löydettiin yksi uusi kivikautinen löytöpaikka, vuonna 2006 Kiviniemessä ja Valkjärvellä tarkastettiin vanhoja löytöpaikkoja. Näissä töissä pystyttiin vahvistamaan joitain vanhoja havaintoja sekä tarkastamaan useiden alueiden tutkimuspotentiaali ja työskentelymahdollisuudet. Kuitenkin vasta vuonna 2008 aluetta päästiin tutkimaan tarkemmin. Koska aikaa oli silti käytettävissä vähän, ei aluetta voitu inventoida läheskään kattavasti – päinvastoin, nyt valittiin vain eri puolilta Suvantoa parhaimmilla tuntuvia seutuja, joita tarkastettiin pistokokeenomaisesti. Nyt paljastuneet kohteet ovat vain ensisilmäys alueella löytämistään odottaviin muinaisjäännöksiin.

Tutkimukset toteutettiin 9.—11.10.2008. Tutkimuksissa olivat Helsingin yliopiston arkeologian oppiainetta edustaneiden kirjoittajien lisäksi arkeologi Dmitrij Gerasimov Kunstkamerasta. Työt keskitettiin Suvannon etelärannalle, jossa tutkittaviksi valikoituivat Sakkolan puolelta Kiviniemen alue, Röykkylän ja Riiskan kylän tienoot sekä Lapinlahden alue, Metsäpirtissä Viisjoen—Saaroisten seudut. Alueiden valinta perustui paitsi niiden topografiaan ja luonnonolosuhteisiin, myös monesti käytännön syihin, kuten teiden olemassaoloon. Monin paikoin ongelmia aiheutti se, että vanhoille rannoille oli rakennettu datsoja; kesämökkiasutuksen ja kivikautisten asuinpaikkojen korrelaatio on tuttua myös Suomen järvi-seuduilta. Lisäksi ongelmia havainnoimiselle aiheutti se, että käytännössä kaikki pellot olivat kiinni, eli pintahavaintojen teko ei onnistunut. Tutkimus- aluetta rajasi myös Suvannon pohjoisrannalla oleva laaja eristetty sotilasalue. Toisaalta jo aiemmin oli huomattu, että

talvisodan taistelut olivat Taipaleen—Kirvesmäen alueella aiheuttaneet niin paljon muutoksia maisemassa, että ehjien kivilautisten kohteiden löytäminen sieltä voi olla lähes mahdotonta.

Rajoituksista huolimatta kolmen päivän inventointi oli tuloksekas ja kohteita löytyi koko tutkitun alueen pituudelta. Kiviniemessä hotelli Losevskan pihalta löytyi muutamia kvartsi-isoksia jotka viittaavat paikalla olleeseen, mutta nykyään tuhoutuneeseen asuinpaikkaan. Yhdessä ne, joen vastarannalla olevien Europaeuksen tekemien löytöjen sekä useiden kymmenien irtolöytöjen kanssa osoittavat alueen olleen kivilaudella keskeinen – onhan se ollut Suvannon ja Vuoksen yhtymäkohdassa.

Myös nykyisen kosken itäpuolelta, Röykkylästä löydettiin useita merkkejä asutuksesta. Alueella olevien lomakylä- ja datsa-alueiden välestä voitiin paikallistaa kolme kohdetta Näistä yksi saattaa olla muita reilusti vanhempi, sillä se ajoittuu rantakorkeutensa ja löytöaineistonsa perusteella myöhäismesoliittiseksi (n. 7000—5100 eKr.). Kauempaa idästä, Riiskan alueelta löydettiin rakenteilla olevien kesämökkien taustalta pienialainen kvartsilöytöpaikka. Alueelta paikannettiin myös tarkemmin määrittelemättömiä historiallisen ajan kivilöytöjä (raivausröykkiöitä?) sekä hiekkakuopan reunasta havaittu tervahauta. Lisäksi täällä, kuten lähes kaikkialla, maastossa oli nähtävillä runsaasti toiseen maailmansotaan liittyviä kuoppia ja kaivantoja

Metsäpirtin puolella Viisjoelta löydettiin kolme uutta kohdetta aiemmin tunnettujen asuinpaikkojen Vjun 1 ja 2 lähistöltä. Kiinnostavin näistä on kohde, josta Viisjoen törmästä löydettiin kaksi piisälettä. Lisäksi törmään tehdystä leikkauksesta havaittiin, että kivilautinen kulttuurikerros on aikoinaan peittynyt nousevan veden kasaaman paksun tervahiekkakerroksen alle. Alueen vesistöhistorian ja löytöjen luonteen perusteella on mahdollista että kohde ajoittuu jopa 10 000 vuoden taakse.

Näiden lisäksi Lääväkylästä löydet-

tiin heikkoja merkkejä kivilautisesta toiminnasta. Havainnointi täällä oli hankalaa, koska alue on pahoin tuhoutunut hiekanoton ja kaatopaikkakäytön seurauksena. Löydöt, vähäisetkin, ovat silti merkittäviä. Kyseessä on ensimmäinen kerta, lokakuussa Pyhäjärveltä löydettyjen kohteiden lisäksi, kun Itä-Kannakselta löydetään kivilautista asutusta, joka on sijainnut suoraan Muinais-Laatokan avoimella rannalla. Aiemmin tunnetut kohteet ovat aina sijainneet Vuoksen reitin alussa, saariston suojissa tai pohjoisempaan vuonojen sisäosissa.

Kaikkiaan inventoinnissa löydettiin kolme kivilautista asuinpaikkaa ja viisi löytöpaikkaa. Ne ovat tärkeitä pelkästään jo siitä syystä, että ne osoittavat konkreettisesti sen, ettei arkeologisella kartalla aiemmin valkoisena loistanut alue ole todellisuudessa valkoinen. Tämä ensimmäinen, joskin lyhyt, kenttätörypueama osoitti, että alueelta löytyy kohteita, jos niitä lähdetään aktiivisesti etsimään. Lyhyiden inventointitutkimusten perusteella tosin voidaan harvoin sanoa löydetyistä paikoista mitään sen tarkempaa. Esimerkiksi kohteiden ajoituksesta voi yleiskivilautisen kvartsilöytöaineiston perusteella sanoa pääasiassa sen, että ne ovat pyyntikulttuuriin kuuluvia ja voivat ajoittua mesoliittiselle (n. 11500—5100 eKr.) tai neoliittiselle kivilaudelle (5100—1800/1500 eKr.) tai jopa varhaismetallikaudelle (1800/1500 eKr.—300 jKr.). Ainoastaan kahdelle Röykkylässä ja Viisjoella sijaitsevalle kohteelle voi varmasti uumoilla vanhempaa, mesoliittista ajoitusta. Myöskään kohteiden luonteesta, eli siitä onko kyseessä lyhytaikainen leiripaikka vai pitkäaikainen asuinpaikka tai jotain siltä väliltä, ei voi ilman jatkotutkimuksia sanoa mitään varmaa.

Lokakuun kenttätöet osoittivat myös sen, että tutkimuksia olisi tärkeä jatkaa lähitulevaisuudessa. Suvannon rannoille ja muinaisille rannoille kohdistuu voimakkaita maankäyttöpaineita, jotka tuhoavat muinaisjäännöskantaa – rakennustyöt olivat nytkin monin paikoin käynnissä. Tutkimattomia alueita olisi päästävä tutkimaan, ennen kuin ne ra-

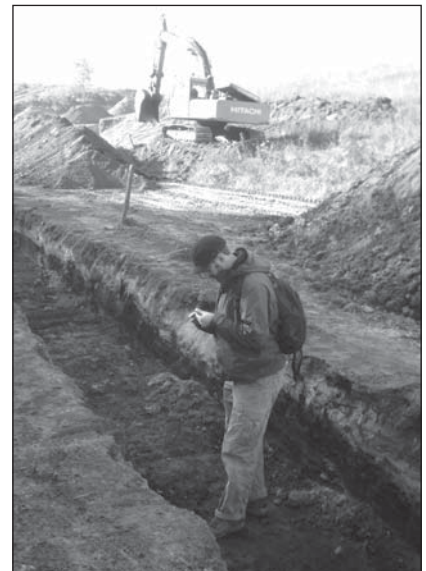
kennetaan umpeen. Esimerkiksi järven pohjoisranta on kohteiden kannalta täysin tuntematonta aluetta ja etelärannalla esim. irtolöytöjen valossa voimakkaasti asutettu Vaskelan seutu jäi nyt tutkimatta. Vuoden 2008 tutkimukset olivat silti hyvä aloitus jotka toivat uusia paloja palapeliin, josta vähitellen muodostetaan kuvaa alueen esihistoriasta. Lisää paloja saatiin lokakuun aikana myös Pyhäjärveltä, josta Sakkolan ja Metsäpirtin tutkimusten jälkeen paikannettiin vielä 10 uutta esihistoriallista kohdetta.

Jos jollain lehden lukijoista on muistoja tai tietoja esihistoriallisista löydöistä tai muista vanhoihin asioihin liittyvästä, kirjoittajat ottavat nämä mielellään vastaan.

**Kerkko Nordqvist,
Oula Seitsonen,
Olli Kunnas**

Kerkko Nordqvist,
puh. 050 360 2913,
kerkko.nordqvist@helsinki.fi

Oula Seitsonen,
puh. 040 502 5892,
oula.seitsonen@helsinki.fi

Olli Kunnas tutkimassa kaivinkoneen juuri Suvannon vanhan jyrkän rantatörmän (taustalla) juureen kaivamaa ojaa. Ojan pohjalla näkyvä musta kerros on muinaisen törmän juureen kasaantunutta orgaanista ainesta. Kuva: K. Nordqvist.

Keljan muistomerkillle tuli lopulta pystytyslupa venäläisviranomaisilta

Erillinen Pataljoona 6:n ja Sakkola-Säätiön edustajat palasivat Venäjältä helmikuun lopun neuvottelumatkaltaan tyytyväisenä. Salkussa oli vihdoin venäläisviranomaisilta saatu lupa Keljan muistomerkin pystyttämiseen. Hanketta on valmisteltu kolmen vuotta.

– Välillä usko horjui koko hankkeeseen. Varasuunnitelmana oli patsaan pystyttäminen Suomen puolelle, toteaa Erp6:n Perinneyhdistyksen ja Sakkola-Säätiön hallituksen puheenjohtaja Hannu Turkkinen.

Sakkolalaisjuurisen kuvanveistoharrastaja Eero Pilviniemen suunnitteleman muistomerkin luonnoksia ja muita hankkeeseen liittyviä asiakirjoja on pariinkin kertaan toimitettu venäläisviranomaisille. Nyt Käkisalmen johdon välityksellä luovutettu kirjallinen lupa tuli kreivin aikaan; patsas saadaan vihittyä talvisodan alkamisen 70-vuotismuistovuonna.

Patsaan paljastustilaisuus ja vihkimisjuhla pidetään todennäköisesti elokuun loppupuolella. Keljan patsasjuhlan yhteydessä järjestettäneen myös Käkisalmen alueen ja sen suomalaisten ystävyyskuntien, Lempäälän, Vesilahden ja Punkalaitumen, ystävyyskuntatapaaminen.

Muistomerkki sodan uhreille

Karjalan kannaksella Sakkolan Keljan kylässä käytiin talvisodan jouluna 1939 ankarat taistelut. Vihollisen valtavasta ylivoimasta huolimatta ne päättyivät suomalaisten torjuntavoittoon, jolla oli merkittävä vaikutus koko sodan kulkuun. Avainasemassa taisteluissa oli Erillinen Pataljoona 6, joka oli muodostettu lähiseudun karjalaisista; pataljoona koostui Käkisalmen, Kaukolan, Räisälän ja Sakkolan reserviläisistä. Näiden pitäjäyhteisöjen edustajista koostuu myös Erp6:n Perinneyhdistys.

Noin kaksi metriä korkea muistomerkki on suunniteltu tehtäväksi harmaasta graniitista. Pari tonnia painavan patsaan

Keljan muistopatsaan lupadokumentin luovutti Käkisalmen piirin varajohtaja Jurii Vladimirovits Katkov (vas.). Vastaanottajina muistomerkin suunnittelija Eero Pilviniemi ja Erp6:n Perinneyhdistyksen sekä Sakkola-Säätiön hallituksen puheenjohtaja Hannu Turkkinen.

Eero Pilviniemi on tehnyt myös pienoismallin patsaasta. Harmaasta graniitista tehtävän patsaan todellinen korkeus on noin kaksi metriä.

jalustaksi valetaan järeä betoniperustus.

– Merkillä halutaan kunnioittaa kaikkia sodan uhreja, kertoo merkin suunnittelija Eero Pilviniemi.

Pilviniemen (ent. Patja) oma kohtalo liittyy kiinteästi talvisotaan. Hänen isänsä Eero Patja kaatui kotipihallaan Sakkolassa ennen poikansa syntymää. Muistomerkin suunnittelu on ollut soitaorvolle herkkä asia.

– Erityisen hyvilläni olen siitä, että muistomerkki saadaan pystyttää Keljan taistelupaikalle männikköön, minne patsaan luonnoksenkin olin suunnitellut, sanoo Eero Pilviniemi.

Muistomerkillle pyritään samaan apurahaan Suomen Opetusministeriöltä.

Marjo Ristilä-Toikka

Ajatuksia Kansallisena veteraanipäivänä

Huhtikuussa vietetään jälleen kansallista veteraanipäivää 27.4. Meitä sotaveteraaneja on nykyisin muistettu ja juhlittu vuosittain. Haluaisin tässä lyhyesti muistuttaa meitä kaikkia silloin sodan aikana olleista kotirintaman joukoista. Mielestäni nämä ovat jääneet vähemmälle huomiolle, mikä heille kuuluisi. Samoin ovat lotat, etenkin rintamalat, jääneet vähemmälle, kun on veteraaneista puhuttu. Miehet olivat rintamalla, kotona olivat lapset ja vanhukset, miesten vaimojen ja siskojen oli tartuttava nyt miesten töihin.

Veikko Jalasjärveltä, jonka kanssa olin kauan samoissa hommissa, kertoi kotikylältään tämän tarinan. Isäntä sai lokakuussa 1939 kutsun saapua sinne, mihin moni muukin sai. Syyskynnöt jäivät kesken, kotiin jäi vaimo ja kolme alle kymmenvuotiaasta lasta. Vaikka vaimo oli kantanut vastuuta etupäässä vain navetasta, niin nyt oli otettava paljosta muustakin. Olisi opittava kyntämään, käytävä myllyssä, hakattava polttopuut metsästä, teurastettava vasikka ja niin edelleen. Naapurien avustuksella hän oli kaikesta jotenkin selviytynyt. Aina oli mukana pelko, mitä rintamalta kuuluu. Sittenhän se tapahtui, tuli tieto, että miehenne on kaatunut. Tämä kertomus on vain yksi tuhansista, mitä silloin tapahtui. Karjalaisillahan oli silloin toisenlaiset murheet kuin paikallaan eläjillä.

Nämä kotirintaman urheat naiset tekivät arvokasta työtä myös sotilaiden hyväksi. Kokoonnuttiin yhteisiin illanviettoihin, neulottiin sukkia, kypärän suojuksia ynnä muuta. Rintamalle kyhättiin paketteja, vaikka kotonakin oli puutetta. Myös tuntemattomat sotilaat

saivat heidän ansiostaan paketteja. Nämä naiset olivat myös veteraaneja, kotirintaman veteraaneja.

Sodan myötä tuli sitten puutetta kaikesta. Kahvia ei ollut enää aikoihin. Paahdettiin ruskeaksi jyviä, etupäässä rukiin jyviä, jotka sitten jauhettiin. Tämä oli sitä kuuluisaa korviketta. Pietarsaaressa oli tehdas, jossa tehtiin sikuria. Tästä sikuripötköstä leikattiin pala aina tuohon korvikkeen joukkoon, tämä antoi väriä ja määrättyä makuakin.

Naisilla oli kesäkenkinä paperinarusta punottu päällinen ja pohjana puupalikat. Jos oli tuttu kauppias, niin voi tiskin alta löytyä jotakin kangasta tai muuta. Musta pörssi kukoisti kaikkialla. Kaupunkilaiset kävivät maaseudulla ruokaa hamstraamassa. Kaikki toiminta pyöri kansanhuollon ympärillä, sieltä sai ostoluvat ja ruokakupongit. Kansanhuollossa myös valvottiin. Teiltä puutuu yksi vasikka, missä se on? Elukoiden ruuasta oli myös puutetta, niille syötettiin tuota valkoista sellua, jossa ei ollut mitään ravintoa, vain vatsantäytettä.

Kun pääsin siviiliin joulukuksi 1945, niin saimme mukaamme valtion vaatteet, takista olkaimet ja kauluslaatat poistettuna. Muistan, että ne oli hyvään tarpeeseen, kun kotona ei ollut mitään odottamassa. Siviiliin tullessa leikattiin passin takakannesta pala, se oli merkinä, ja on vieläkin, että olet lupasi ja kuponkisi saanut, älä tule enää.

Kerron myös lyhyesti yhdestä lotasta, jonka kertomuksen olen joskus lukeut ja se on jäänyt erikoisesti mieleeni. Tämä Sirkka Nykänen työskenteli talvisodan aikana kaatuneitten evakuoitokeskuksessa, joka sijaitsi Pyhäjär-

ven aseman lähellä suojeluskuntatalossa ”Kokkolinnassa”. Jotenkin näin hän kirjoitti:

Taipaleesta ja sieltä päin tuotiin osaksi pahoinkein silpoutuneita sotilaiden ruumiita meille. Nämä olivat jäätyneet eri asentoihin ja siksi ne oli ensin kuumaassa saunassa sulatettava, että voitiin pestä mullat pois ja oikoa arkkuun sopimaan, lähetettäväksi kotipaikkakunnalleen. Tämä oli työtä, johon ei määrätty ketään, etsittiin aina vapaaehtoisia. Kukaan ei kestänyt kauan olla tässä järkyttävässä työssä.

Suomihan lienee ollut ainoita maita, liekö ollut ainoa, joka yritti toimittaa kaatuneet sotilaansa kotipaikkakuntansa sankarihautaan. Näitä Sirkka Nykäsen kaltaisia lottia oli sotien aikana paljon. He olivat tosi veteraaneja.

Lopuksi haluan vielä kirjoittaa sodissa olleiden hevosmiesten puolesta. Olen joskus kuullut sanottavan, että eihän hän etulinjassa ollut, hän oli hevosmiehenä. Tulee lähinnä mieleen Taipaleen rintaman hevosmiehet talvisodan aikana. He suorittivat työtänsä usein öisin vieden ammuksia ja ruokaa taistelijoille, usein vaikeisiin paikkoihin. Paluukuormassa oli sitten joko haavoituneita tai jo taistonsa päättäneitä. Tulee muistaa, että rintamasotilas voi suojautua poteroonsa pahimman kranaattiryöpyä ajaksi, mutta hevosmiehen on pidettävä huolta ajokistaan sellaisinaakin aikoina.

Ja mitä nämä viattomat hevoset jouduivat noina aikoina kärsimään, sitä moni ei voi edes kuvitella. Nämä hevosmiehet hevosineen olivat myös sodan veteraaneja.

Viljo Pitkänen

Pitäjä- ja sukumarkkinat kutsuvat Karjalatalolle 18.4.

Karjalaiset pitäjä- ja sukumarkkinat järjestetään Karjalatalossa Helsingissä lauantaina 18.4.2009 klo 11 - 16. Tapahtumassa esitellään luovutetun Karjalan pitäjien ja sukuseurojen toimintaa ja saadaan tietoa Karjalan historiasta, muun

muassa pitäjien sijainnista, kylistä ja suvuista, murteista ja muista ominaispiirteistä. Esillä ovat myös kesän kotiseutumatkat. Ohjelmassa on sukututkimukseen, pitäjiin, matkailuun ja Karjalan vaiheisiin liittyviä tietoiskuja ja

matka- ja maisemakuvia.

Kävijät voivat tutustua myös karjalaisiin pitäjälehtiin ja pitäjä- ja sukukirjoihin. Seurat esittelevät esittelypöydillä pitäjäänsä, toimintaansa ja kauppavat julkaisuja ja muita seuran tuotteita.

Kiviniemen, Kasarmilan ja Viiksanlahden kirjanteko käynnistynyt

Usimpana hankkeena Sakkolan koulupiiri/kyläkirjojen sarjassa on virinnyt kirjanteko Kiviniemen, Kasarmilan ja Viiksanlahden alueelta.

Hanketta valmistelleet aktiivit pitivät yhteisen kokouksen Tykistömuseolla Hämeenlinnassa 7. helmikuuta. Tapaa- misessa toimikunnan puheenjohtajaksi ja kokoonkutsujaksi nimettiin Airi Uosukainen, kuvassa eturivissä toinen vasemmalta.

Työryhmä toivoo nyt saavansa yhteydenottoja alueella asuneilta ja heidän jälkipolviltaan, ja tietysti kaikilta muilta asiasta kiinnostuneilta. Muiden kyläkirjojen tapaan kerätään talteen kaikki mahdolliset tiedot, tarinat ja valokuvat aluetta koskien.

Ohessa yhteystietoja tähän asti toimeen tarttuneilta – ja lisää talkoolaisia kaivataan mukaan aineistonkeruuseen!

Airi Uosukainen

Niittykatu 7 A 5 13100 Hämeenlinna
p. 050 576 9850
airi.uosukainen@aina.net

Marja Saks

Karnaistenkatu 25 A 4 08100 Lohja
p. 050 564 5524

Kari Nurmi

Hevossalmentie 22 G 00870 Helsinki
p. 09-6980 892
nurmi.kari@elisanet.fi

Ole Tarvonen

Kivikartiontie 7 B 57 20720 Turku
p. 040 547 0075

Jukka Marttinen

p. 040 517 4286
jukka.marttinen@suomi24.fi
Maisa Söderström p. 040 547 6477

Sirpa Seppä, o.s. Käppi

Höytämöntie 40 A 33880 Lempäälä
p. 050 5151 691
sirpa.seppa@kolumbus.fi

Satu Karvinen

Leppärinne 2 37370 Narva
p. 040 722 9926
satu.karvinen@gmail.com

Antti Hynnä

Ollilantie 11 37500 Lempäälä
p. 040 849 0048
antti.hynna@tut.fi

Marjo Ristilä-Toikka

Rautasementtie 375 37550 Lempäälä
p. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Kiviniemi-Kasarmila-Viiksanlahti alueita käsittävän kirjan aineistonkeruu on käynnistynyt. Yhteiskuvassa jo hankkeeseen innostuneita ihmisiä tapaamisessaan Tykistömuseolla Hämeenlinnassa.

Lisää lahjoituksia Sakkola-Museoon

Sakkola-Museo on saanut lisää arvokkaita lahjoituksia. Kokoelmia kartuttaa Sakkola-Rautu kansallispuku asusteineen. Puku on kuulunut Hilma Pohjoselle, o.s. Uosukainen (1907-1969) Sakkolan Kiviniemestä.

Hänellä oli Imatralla lenkinki- ja ompeluliike, mutta puku on todennäköisesti hankittu valmiina. Päähineen on tehnyt Hilman sisar Hilja Rantanen (1909-2002) Vaasasta. Lahjoittajat ovat Pohjosen tyttäret Seija Takkunen ja Riitta Pohjonen.

Hellevi Kuuppo puolestaan on toimitanut museolle Elinan Kuupon, o.s. Sipiläinen, perua olevaa esineistöä. Elina liittyi Lotta-Svårdin Sakkolan Kirkonkylän paikallisosastoon 1925 ja oli sen johtokunnan jäsen, kunnes avioitui ja muutti Viipuriin 1927. Häälahjaksi paikallisosaston lotat antoivat hopeisen liemikauhan. Naapureilta hääpari sai hopeiset sokeripihdit. Näiden esineiden lisäksi Hellevi Kuuppo lähetti museolle lottamerkin, Suojeluskuntaväen Laulukirjan ja v. 1994 äitinsä Elina Kuupon saaman uuden jäsenkirjan, sekä muutamia pikkulotan saamia merkkejä.

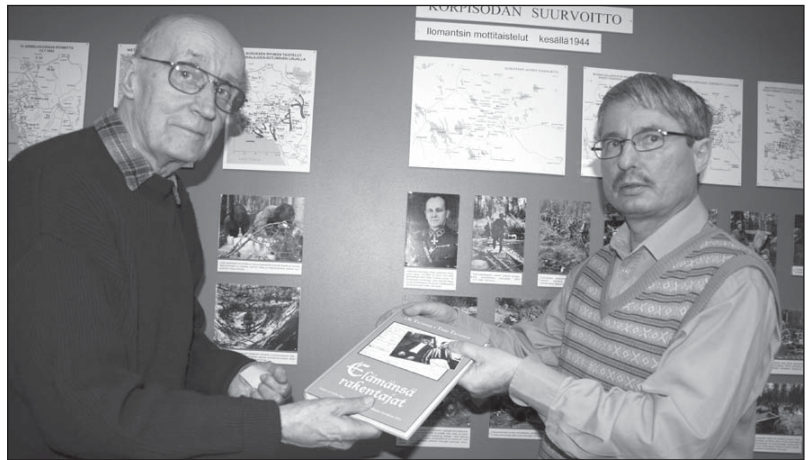
Lisäksi Sirkka Kuuppo on lahjoittanut kirjan ”Itse tuon sanoiksi virkki - Työne-Kerttu Virkki-Säätiö 1978-1981”.

Markku Kurikka toimitti museolle Sakkolan uuden hautausmaan kartan (koko noin A0), josta Museolle otettiin kopioita.

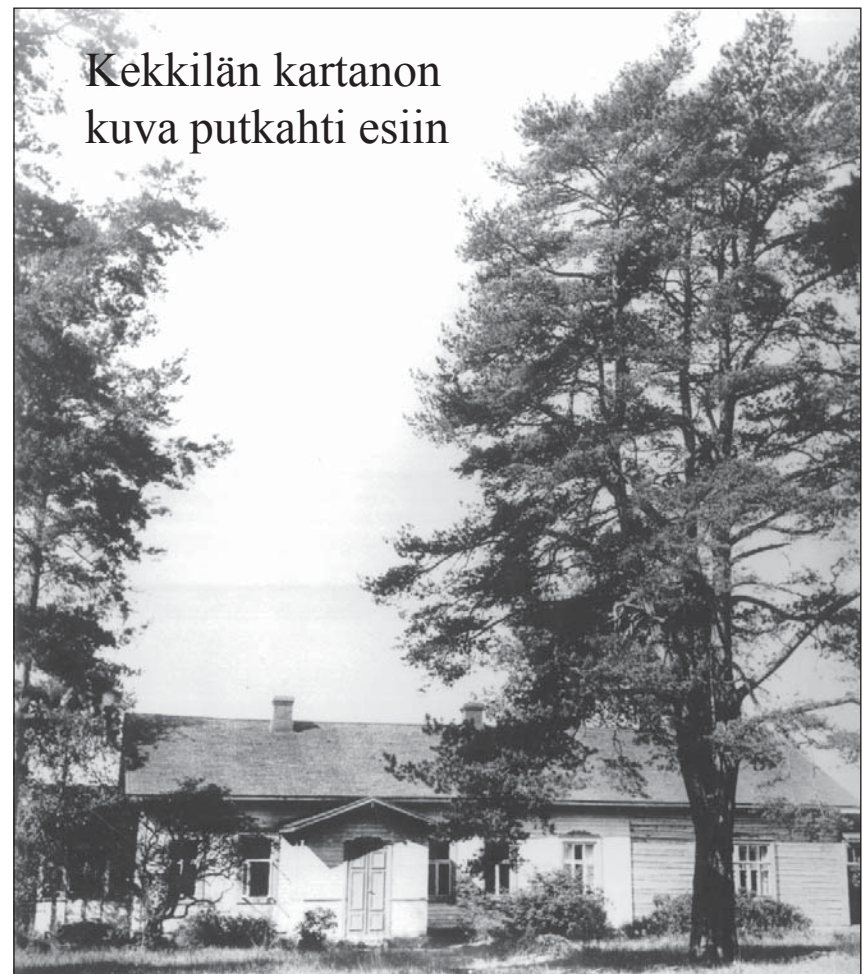
– Kyseessä on pelkkä kartta sisältäen hautapaikkanumerot. Näin ollen hautojen numeroita ja haudattujen nimiä ei toistaiseksi voida yhdistää. Asiasta enemmän tietäviltä toivotaan yhteydenottoja, vinkkaa museovastaava Antti Hynnä.

Sakkola-Säätiön ja museon arkistoon on yllättäen putkahtanut uusi valokuva Kekkilän kartanosta. Kekkilän kartanon päärakennus Haparaisissa ennen 18.12.1939 tapahtunutta tuhoutumistaan.

Kuvan museolle lahjoittanut Kaarina Tolonen.

Ole Tarvonen lahjoitti Sakkola-Museolle kirjan *Elämänsä rakentajat* (toim. Ole Tarvonen ja Timo Tarvonen). Nykyisin Turussa asuva Ole Tarvonen on syntynyt Kiviniemen Kasarmilassa v. 1930; isänsä oli aseteknikko, joka johti Kasarmilan aseparia. Lahjoituksen vastaanotti museon johtaja Antti Hynnä, joka auttaa tätäkin kirjatyöryhmää skannaamalla valokuvia niin kirjassa käytettäväksi kuin tallennettavaksi Sakkola-Museon arkistoon.

Kekkilän kartanon
kuva putkahti esiin

Sakkola-juhlat pitkästä aikaa Pirkkalassa 26. heinäkuuta

Tulevan suven Sakkola-juhlia vietetään Pirkkalassa sunnuntaina 26. heinäkuuta 2009. Sunnuntaina on perinteinen pääjuhla kirkonmenoiheen. Pirkkalaan kannattaa kuitenkin hankkiutua jo perjantaina 24.7, sillä silloin on luvassa iloinen illanvietto Haikan lavalla.

Juhlan järjestelyvastuussa on Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura. Juhlatuomikuntaa luotsaa Lea Jääskeläinen. Nuorisoseuralaisten apuna on paikallisen karjalaseuran jäseniä, marttoja, reserviläisiä ja SPR:n väkeä.

Päiväjuhlan juhlapuhujaksi on lupautunut Antero Saksala, Pirkkalan pormestari, jolla on sukujuuria Valkjärvellä. Pääjuhlan ohjelmassa on lisäksi musiikkia, lauluesityksiä ja runonlausuntaa

yms. Tarkempi juhlaohjelma julkaistaan myöhemmin Suvannon Seudussa.

Myös kirkonmenoissa saarnaavalla vs. kirkkoherra Jukka Jormanaisella on karjalaista taustaa, äitinsä Vpl. Pyhäjärveltä, isänsä Värttilästä. Pirkkalan uudessa kirkossa pidettävästä jumalanpalveluksesta lähetetään liikkeelle seppel-partio viemään kukkatervehdyksen sankarihaudalle Pirkkalan vanhalle hautausmaalle.

Kirkonmenojen ja pääjuhlan välissä on tarkoitus julkistaa kyläkirja Sakkolan Kirkonkylä-Luprikkala, Sipilänmäki ja Karhola, jota oma kirjatuomikuntansa parhaillaan valmistelee.

Tässä välissä jää myös aikaa ruokailuun; ennakkotietojen mukaan tarjolla on karjalanpaistia lisukkeineen. Juhlan

päätteeksi tarjoillaan vielä lähtökahvit piirakoineen.

Juhlatuomikunta aikoo sunnuntain tilaisuuden lisäksi järjestää Pirkkalan Haikan lavalla perjantai-iltana 24.7. kesäisen illanvieron, jossa on luvassa leppoisaa yhdessäoloa musiikin, karaoke-laulun, makkaranpaiston yms. merkeissä.

Sakkola-juhlat järjestetään Pirkkalassa nyt viidettä kertaa, edellisen kerran sakkolalaiset ystävineen kokoontuivat siellä vuonna 1978.

Paikalle kannattaa lähteä kauempaaikin, sillä samalla voi viettää kesäisen viikonvaihteen tutustuen muuhun Tampereen seudun tarjontaan.

Marjo Ristilä-Toikka

Juhlatuomikunta yhteistyökumppaneineen koolla maaliskuussa Pirkkalassa.

MATKATARJONTAAMME VUONNA 2009- www.vesilahdenliikenne.fi**13. - 14.6.2009 KULJETUS JA MAJOITUS KARJALAISILLE KESÄJUHLILLE**

- Karjalaiset kesäjuhlat järjestetään tänä vuonna Kuopiossa.
- Kyydissämme pääset mukaan juhlille reittiä Punkalaidun - Narva - Lempäälä - Tampere - Jyväskylä.
- Majoittuminen hotellissa Siilinjärvellä.
- Bussikuljetus + majoitus 80 euroa, pelkkä kuljetus 40 euroa

9. - 12.7.2009 MATKA SAKKOLAAN JA TERIJOELLE

- Neljän päivän mittainen matka Sakkolaan ja Terijoelle.
- Pääkohteina ovat Haparainen ja Kelja, mutta myös muissa Sakkolan kylissä, Terijoella ja taistelupaikoilla ehditään käymään.
- Majoittuminen Kiviniemessä Losevskayan uusituissa huoneissa (2 yötä) ja Terijoella (1 yö).
- Hinta 330 euroa/hlö, sisältäen mm. bussikuljetukset, majoituksen puolihoitolla sekä ryhmäviisumin.

**Tarkemmat matkaohjelmat,
muut lisätiedot ja
ilmoittautumiset:**

Vesilahden Liikenne

**Myllytie 58, 37370 NARVA
p. (03) 373 7300, 040 716 6170
info@vesilahdenliikenne.net
KuVi 4069/00/Mj**

Suvannon seudun sukututkimuspiirin tapaaminen

lauantaina 18.4.2009 klo 15.00 - 17.00

Helsingissä Karjalatalon Laatokkasalissa.

Kello 12.00 - 12.30 kokoontuu vetoryhmä.

Kello 13.00 - 15.00 Alustuksia

(pitäjämarkkinoiden oheisohjelmaa)

Mellakoista murhapolttoon.

Talonpoikaislevottomuudet Viipurin läänin lahjoitusmailla

1700- ja 1800-luvuilla, fil. lis. Riikka Mylly

Ortodoksisukujen tutkijapiirin esittely, Johannes Sidoroff**Suvannon seudun sukututkimuspiirin esittely, Raimo Tuimala**

Kokoontumisen isäntinä toimivat rautulaiset

**Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen matka
Rautuun ja Metsäpirttiin 21.-24.5.09.**

Matkan hinta: noin 350 euroa, majoitus hotelli Igorassa puolihoitolla

Reitti: Tampere-Helsinki-Vaalimaa.

Tarkemmat tiedot matkasta lähetetään ilmoittautumisen jälkeen.

Sitovat ilmoittautumiset 19.4. mennessä:

Markku Paksu, puh. 050-523 9645,

Pirkko Hyytiä, puh. 050-544 2854, pirkko.hyytia@kivennapa.fi.

Tutustumme Rautuun 22.5. ja Metsäpirttiin 23.5. Tule mukaan!

**Kokouskutsu
Sukuseura
Vilakkalan Eevat**

Sukukokous Lempäälässä
toukokuun 24. päivänä 2009.
Ohjelma: jumalanpalvelus klo 10,
kunniakäynti
Karjalan muistomerkillä,
ruokailu ja kokous
Ehtookodossa (Katepalintie 9).
Perheen pienimmille valvottua
toimintaa kokouksen aikana.

Ilmoittautumiset
ruokailijamäärän ja lapsiparkki-
tarpeen selvittämiseksi,
puh. 0400-798428 tai
sähköpostilla
pekka.kajarinne@elisanet.fi
viimeistään 16.5.2009 mennessä.

**TILAA OMA
SUVANNON SEUTU**

Metsäpirttiseuran hallitus koolla

Puhe meni pian sukulaisuuteen, kun Metsäpirtti Seuran tämän vuotinen hallitus kokoontui ensimmäistä kertaa tammikuuisena iltana Raita Karpon Helsingin kodissa. Puheenjohtaja Kalevi Hyytiä totesi jälleen, että kaikki muut hallituksen jäsenet ovat hänelle sukua. Viidensia serkkuja oli eniten, mutta oli toki läheisempiäkin sukulaisia.

Hallituksen jäsenten omat sukujuuret käytiin myös läpi 1600- 1700 luvulta lähtien. Esipolvitiedot isäpolvilinjaa noudattaen löytyivät: Tuomas Hyytiä, Yrjö Tuokko, Yrjö Eeva, Trofim Vaski, Yrjö Kuoppa, Matti Eeva, Simo Susi, Tuomas Lamppu ja toinen Tuomas Lamppu.

Hallitus järjestäytyi eli tehtäviä jaettiin. Varapuheenjohtajana jatkaa Anja Kuoppa, hän hoitaa myös ulkoista tiedotusta eli kirjoittaa mm. Karjala-lehteen Metsäpirttiin liittyvistä asioista. Sihteerinä toimii Marja-Liisa Vesanto ja rahastonhoitajana Irma Vahtera. Helka Kor-

pela aloittaa Suvannon Seutu-lehden yhteyshenkilönä.

Keskusteltiin ensi kesän pitäjäjuhlista Mynämäessä. Seura tukee rahallisesti juhlien pääjärjestäjää, Turun seudun Metsäpirttikerhoa, jos tulisi tappiota. Kukaan ei tosin usko tappiota tulevan, koska Mynämäen seudulta löytyy eniten metsäpirttiläisiä sukukuntia ja lisäksi vietetään juhluvuotta – tuleehan kuluneeksi 50 vuotta ensimmäisistä juhlalista juuri Mynämäessä.

Muistolehtojen rahasto puhutti. Oltiin yllättyneitäkin rahastoon kertyneiden lahjoitusten määrästä – jo yli 5000 euroa. Todettiin yksityisten ihmisten, sukuseurojen ja yhteisöjen arvostavan erityisen paljon hautausmaa-alueen vaalimista. Metsäpirtti Seurala on tarkoitus järjestää matka Metsäpirttiin ja Pohjois-Inkeriin keskikesällä. Inkerin puolella kohteita ovat Lempaala, Toksova, Valkeasaari ja Levasovan hautausmaa. Suvannon seudun pitäjäjyhteisöjen edustajat matkaavat helatorstain

aikaan Metsäpirttiin ja Rautuun. Kirvesmäki Kerholla ja Metsäpirtti Seurala on suunnitteilla yhteistäkin ohjelmaa matkan aikana.

Metsäpirtti Seura on esillä Karjalatalolla pitäjäpäivillä 18.4. Viime vuosina päivä on ollut varsin vilkas, väkeä liikkeellä, esiteltävää ja myytävää, pitäjäesittelyjä. Karjalan liiton kesäjuhlat ovat ensi kesänä Kuopiossa 13.-14.6. Metsäpirtin pitäjällä on jälleen paikkansa juhlarassilla ja väen joukossa.

Hallituksen jäsenet kertoivat omista kokemuksistaan Metsäpirtin matkoilla. Luonnon kauneus, rikkauden ja köyhyyden ristiriita. Oman suvun kokemukset, omien paikkojen löytäminen, uusien sukulaisten löytäminen. Ystävyyssuhteiden syntyminen ja syvennyminen.

Raita Karpolle on ollut mieleenpainuvinta, kun hän alkoi laulaa Eevalan metsässä ja yhtä äkkiä satakielet innostuivat laulamaan mukana.

Helka Eeva-Korpela

Hallitus 2009, istumassa vasemmalta: Irma Vahtera, Marja-Liisa Vesanto, Kalevi Hyytiä ja Pauli Tuohioja. Seisomassa vasemmalta lukien: Raita Karpo, Anja Kuoppa, Helka Eeva-Korpela ja Pentti Kaihoniemi. Hallitukseen kuuluu myös Aila Martelius-Mäkelä.

Metsäpirtti-järjestöt Tuomaksen tuvalla

Metsäpirtti-järjestöt toimikunta pitää yleiskokouksensa kaksi kertaa vuodessa. Nyt oli vuorossa kevätpuolen kokous. Mynämälle tapaa kokoontua runsaasti osallistujia. Niin nytkin, helmikuun 14. päivä.

Järjestöt-toimikunnalla on vetoryhmä, joka kantaa päävastuun. Toimikunnan puheenjohtajana on toiminut ja jatkaa Aila Martelius-Mäkelä Turun seudun Metsäpirttikerhosta. Muut jäsenet Ilmi Pesonen Peltosten sukuseurasta, Esko Lylander Etelä-Pohjanmaan Metsäpirttikerhosta sekä Yrjö Koskinen Vaskela-seurasta.

Hautausmaan kunnostushanke

Ei liene epäselvää, että hautausmaan kunnossapito ja vaaliminen on kaikille metsäpirttiläisille tärkeää. Mielipiteitä on vaihdettu ja keskustelua käydään tehtävän käytännön toteuttamisesta. Muistolehtojen rahaston välityksellä kerätään varoja tähän tarkoitukseen. Tavoite on ollut aloittaa hautausmaan kunnostus tulevana keväänä ja kesänä.

Kokouksessa päätettiin kunnostustehtävän johdon antamisesta työryhmän tehtäväksi. Työryhmän muodostaa toimikunnan edellä mainittu vetoryhmä. Toimikunta hoitaa tarjouspyynnön laatimisen ja hautausmaan kunnostamisen.

Vetoryhmä 2009, Esko Lylander, Ilmi Pesonen ja Yrjö Koskinen, vetoryhmän puheenjohtaja on Aila Martelius-Mäkelä.

Talkoomatka on tulossa toukokuulla, todettiin että talkoissa tarvitaan monenlaista työpanosta – moottorisahan ja haravan väliltä, voimien ja toiveiden mukaan.

Mietoisten maamies- seurantatalolla juhliitaan

Niilo Kiiski, Turun seudun Metsäpirttikerhosta, kertoi ensi kesän pitäjäjuhlien suunnittelusta. Monta asiaa on jo saatu järjestymään. Kirkonmenoissa Mietoisten kirkossa saarnaa Pauli Tuohioja. Juhlapuheen pitäjäksi on lupautunut Koski Tl:n kunnanjohtaja Aimo Suikkanen. ”Suikkasen Alekan poika”, totesi joku. Talkootyötä tehdään. Taavoitteena on, että suvut ja kyläyhteisöt voisivat järjestää tapaamisiaan Mietoisten seurakuntatalolla. Ja juhlapäivään on 28.6.2009.

Uutisia Metsäpirtistä

Tähän asti Kiviniemi, Rautu ja Valkjärvi ovat olleet Metsäpirtin matkalaisien pääasiallisina majapaikkoina. Nyky-Metsäpirtin kunnanjohto on huomannut, että rahat menevätkin naapureille, joten nyt ollaan rakentamassa majapaikkaa hautausmaata vastapäätä olevalle entiselle harjoituskentälle, kertoi Ilmi Pesonen. Viime kesänä alueella oli jo tolppia pystyssä. Ja valmistumassa on kahvila keskelle Koselaa!

Helka Eeva-Korpela

METSÄPIRTIN PITÄJÄJUHLA MYNÄMÄESSÄ

Metsäpirtin pitäjäjuhla on 28.6.2009

Mynämäessä.

Juhla alkaa

jumalanpalveluksella
Mietoisten kirkossa.
Päivätillaisuus pidetään
Mietoisten Maamies-
seuran talossa.

Ohjelmasta ilmoitetaan lisää myöhemmin.

Tue Metsäpirtin
hautausmaan
kunnostamista, kartuta
Muistolehtojen rahastoa.
Tili: 435500-16875
Mietoisten Säästöpankki

Metsäpirtti Seuran kotiseutumatka

Metsäpirttiin ja Pohjois-Inkeriin
9 - 12.7.2009

Hinta n. 350 euroa,
jos lähtijöitä yli 30 henkilöä.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset:
Pirkko Hyytiä p. 050-5442854
pirkko.hyytia@metsapirtti.net
pirkko.hyytia@kivennapa.fi
Sitovat ilmoittautumiset
25.5. mennessä.

SUVANNON SEUTU,
vuosikerta vain 25 euroa,
8 numeroa vuodessa!

Metsäpirtin uusi lehti-yhteyshenkilö esittäytyy

Olen ottanut noviisina vastaan Suvannon Seudun Metsäpirtin yhteyshenkilön tehtävän. Olin toimituskunnan kokouksessa Lempäälässä. Kuuntelin, kun keskusteltiin lehden levikistä, taloudesta, ajankohtaisista aiheista. Käytiin läpi tämän vuoden aiheita ja lehden ilmestymispäiviä ja palautteita.

Toisen polven evakoksi olen siis syntynyt. Kouluvuoteni olen kasvanut täti Katri Peltosen perheessä Kauhajoen Aronkylässä – lähitienoilla asuivat Hyytiät, Hinkkas, Ahtiaiset, Paukut, Pohjalaiset, Suokkaat ja Hämmäläiset ja monet muut. Kaikki Metsäpirtistä. Muistan, kuinka Hyytiän Heikki pistäytyi Peltosella joskus monta kertaa päivässä. ”Terve terve monist päivästä!” hän tapasi tervehtiä joka kerta kantavalla äänellään.

Metsäpirtissä kävin ensimmäistä kertaa vuonna 1991 ja sen jälkeen jo aika monta kertaa. Matkaporukat ovat kaikki olleet hyviä: Etelä-Pohjanmaan Metsäpirttikerho, Metsäpirtti Seura ja Kirvesmäkikerho. Eevat ja Hopiat-sukukunta sekä talkoomatkoja Ilmi Pesosen johdolla. Voi kuulostaa juhlalliselta, mutta olen saanut juuria omaan identiteettiini näillä matkoilla. Eikös sitä sanota, että ihmisellä pitää olla juuret ja siivet!

Suvannon Seudun porukassa edustan Metsäpirttiä. Mutta ääneni yksin on välttämättä pieni. Lehden kuuluu olla moniääninen. Ajattelen olevani avustaja, jolle tulee vinkkejä juttujen aiheista ja joka ottaa vastaan ja kirjoittaa koneelle käsinkirjoitettuja tekstejä. On hienoa saada uusia kirjoittajia entisten lisäksi.

Yhteyshenkilön kuuluu tietää, mitä milloinkin on tulossa lehteen Metsäpirttiä koskien ja missä järjestyksessä. Päätoimittaja laittaa sitten tehtävänsä mukaan lopulliset raamit lehdelle.

Työelämässä olen sosiaalityöntekijä Tampereella, vanha nimitys on perhehoidontarkastaja. Reissata saan ja kirjoittaa, monenlaista lausuntoa ja päätöstä huostassa olevien lasten eduista vastatessani.

Vapaa kirjoittaminen on minulle mieluista, jossain vaiheessa kävin harrastamassa novellien kirjoittamista työväenopiston Viita-akatemiassa. Jospa sitten eläkkeellä enemmänkin, kuka tietää...

Puhelimitse olen parhaiten tavattavissa iltaisin ja viikonloppuisin. Sähköpostitse asiat myös kulkevat.

Tapaamisiin!

Helka Eeva-Korpela

**Metsäpirtin
yhdyshenkilö**

Helka Korpela,

Kalevan puistotie 13 C 58
33500 Tampere, p. 040 565
0905

helka.korpela@kolumbus.fi

**Vahdinvaihto lehtitoimikunnan kokouksessa maaliskuussa:
Helka Korpela jatkaa Ilmi Pesosen seuraajana.**

Pitäjämme internetissä

www.metsapirtti.net

www.sakkola.fi

www.vuoksela-seura.fi

Auringonpaistetta ja kevään odotusta...

Eilen oli maaliskuun 20. päivä ja samalla kevätpäiväntasausta. Tällöin yö ja päivä olivat yhtä pitkät. Tänä talvena tammikuu oli vielä vähäluminen, mutta helmikuussa saatiin valkoinen lumipeiteinen talvi, jonka seurauksena aamut ja illat ovat olleet valoisan tuntuiset.

Sain tänä talvena omin silmin nähdä, miltä Kannaksen luminen maisema näyttää. Olin sakkolalaisten mukana matkalla Kannaksella 18.-21.2.2009. Matka onnistui hyvin, kun he saivat käteensä virallisen pystytyslupuan Keljan muistomerkillä. Hanketta viedään nyt eteenpäin tavoitteena saada patsas paikoilleen loppukesästä Keljan taistelupaikoille Sakkolaan.

Ryhmämme tapasi paikallisia kuntajohtajia ja Vuokselan osalta merkittävien tapaaminen oli tavata Romaskin kuntajohtaja Sergei Tankov. Alkupuheiden ja tervehdysten jälkeen luovutin Tankoville kuvataulun, joka oli otettu viime tapaamisemme yhteydessä toukokuussa 2005. Tuolloin olin matkalla Veikko Juvosen kanssa keskustelemassa sen hetkisistä ajankohtaisista asioista ja isäntinä tuolloin olivat Sergei Tankov ja A.A. Buin. Tuolloinkin keskustelimme Vuokselan kirkon alueilla olevien muistomerkkien ylläpitoon ja alueilla liikkumiseen liittyvistä asioista.

Samoilla asioilla olin nytkin liikkeellä. Viime kesänä kirkkotielle ilmaantunut jyhkeä portti oli huolestuttava aihe.

Portista en ollut vielä sanonut sanaakaan, kun Sergei Tankov alkoi kertoa juuri tuosta portista sanoen, että portti on sinne luvattomasti rakennettu ja kevääseen mennessä hän tekee kaikkensa, jotta kirkolle meno voi tapahtua esteettä.

Olin varautunut esittelemään asiaa ottamalla mukaan A4-kokoisia värikuvia. Helpotukseksi keskustelun yllättävästä luonteesta puheenvuorostani

Vuokselan kunnanjohtaja Sergei Tankov otti ilomielin vastaan Taisto Virkin tuomat valokuvalliset terveiset.

tulikin Vuoksela koskeva ”matkailumainos”. Mitä historiallisia paikkoja Vuoksela onkaan ja miten kauniita maisemia sieltä löytyy. Tankov otti kuvat vastaan innostuneesti toivottaen entiselle kotiseudulle tulevat matkajat tervetulleiksi.

Olin viimeksi tavannut Tankovin viime vuonna pitäjäyhteisöjen iltatapah-tuman yhteydessä ja jatkossakin hän mielellään ottaa meidät vastaan.

Tämä numero on yhteisesti sovittu sakkolalaisten ja metsäpirttiläisten kesken matkailunumeroksi. Kustakin pitäjästä on laadittu seloste, mitä pitäjästä löytyy nähtävää. Vuokselaosuus on tehty teemalla ”Vuoksela – pitäjä Vuoksen syleilyssä”.

Ensi kesänä on tarjolla Vuokselaan kotiseutumatka 23.-25.5.2009. Ohjel-

masta lisätietoja toisaalla lehdessä. Matkalla on mukana Vuoksela-Seura ry:n edustajat.

Yhteistyötä naapuripitäjien kanssa jatketaan tutustumalla eri pitäjien kohteisiin. Tänä vuonna Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen matka kohdentuu Rauteen ja Metsäpirttiin 21.-24.5.2009. Tällekin matkalle on mahdollista ilmoittautua pitäjien kiintiöiden puitteissa.

Kuten ennenkin ilmoittautumisissa kannattaa kiirehtiä, jotta pääsee mukaan.

Lehti ilmestyy pääsiäisenä ja monissa perheissä eletään osittain vanhojen, osittain uusien perinteiden mukaisesti.

Yhdessä tekemisen jaettua iloa toivottan kaikille lehden lukijoille.

Rauhasaa Pääsiäisenä!

Taisto Virkki

Suvannon Seutu-lehteen tulevia Vuoksela-asiat pohditsessa Veikko Juvonen (oik.) ja Taisto Virkki 17.3.2009.

Tiedätkö, muistatko, löytyykö lisätietoja?

Löytyykö keneltä tietoja Helena Makkaran ja hänen tilastaan Kumpula 4¹⁶¹, joka sijaitsi Vuokselan Alholassa.

Ilmoitus Keski-Vuoksi-lehdessä 13.4.1929

Huutokauppa

Tk. 22 p:nä pidettävällä vapaaehtoisella huutokaupalla annetaan maatila arennille 8 vuodeksi. Samalla myydään tilan irtainta omaisuutta, kuten: hevonen, lehmiä ja joukko pienempiä eläimiä, maanviljelyskalustoa y.m. Ehdoista lähemmin huutokauppatilaisuudessa. Huutojen hylkäämis- tai hyväksymisvalta pidätetään.

Helena Makkara
Vuoksela, Uusikylä, Alhola

Alla oleva kuva löytyy ”Vuoksela kuvina”-teoksen sivulta 144 tekstimaininnalla ”Viljam ja Hilja Karvasen uuden talon tupaantuliaiset Uudessa-kylässä 1938”.

Joku on kertonut, että Hilja olisi Helena Makkaran tytär? Tunnistaakohan joku kuvissa olevien henkilöiden nimiä?

Vanhempani Esa ja Tyyne Virkki ostivat Helena Makkaran tilan 4¹⁶¹ vuoden 1937 paikkeilla. Lehti-ilmoitustiedon perusteella arvelisin, että kun 8-vuotinen vuokraus päättyi, niin tila myytiin. Kauppakirjaa en ole nähnyt, mutta vanhempieni kertoman mukaan kauppaan liittyi syytinki eli kiinteistöeläke. Sopimuksen tarkasta sisällöstä ei myöskään minulla ole tietoa, mutta Helena Makkara kulki ilmeisesti perheemme mukana evakkoon ja hänen leposijansa sijaitsee Juupajoen hautausmaassa. Olen löytänyt hautakiven sieltä 1990-luvulla.

Kotiseutumatkan yhteydessä 1997 kävin Alholassa Elma Reinikaisen opastamana entisellä kotipaikalla, jossa oli vielä rakennusten perustukset todettavissa ja pihapiirissä kasvoi edelleen omenapuu ja koristepensaita.

Olin lähtenyt sieltä evakkoon kesäkuussa 1944 kahden vuoden ja neljän kuukauden ikäisenä.

Viime keväänä Vuokselan kotiseutumatkan yhteydessä iltamyöhällä poikkesin viimeksi paikalla Lea Lukkalan ja Leila Lahden kanssa ja minua kohtasi surullinen näky. Pihapiiri lähiympäristöineen oli runneltu. Puut oli kaadettu ja kokonaisia runkojakin lojui maassa. Piha-alueella oli iso syvä kuoppa, josta

soraa oli viety ohikulkevan tien täyteen ja muutenkin maisema oli raikautunut näköinen. Kuvakin jäi ottamatta, kun kuljettajamme Toivo Laidinen autoltaan puolenkilometrin päästä hälytti meitä takaisin. Alueen nykyinen omistaja ei oikein pitänyt vierailustamme.

Entisiä asioita tutkiessani olen luvut Vuokselan kunnan kuulutuksia ja todennut, että Helena Makkaran talossa terveyssisar oli useana vuotena 1930-luvulla suorittanut keuhkain Alholan alueen pienten lasten lakimääräisiä rokotuksia.

Tietoni ovat varsin puutteellisia ja kuvia kohteesta ei ole ainuttakaan käytettävissäni. Olisin kiitollinen, jos sais lisää tietoa ja kuvia, jotka liittyvät Kumpula-tilaan, Helena Makkaraan ja ja hänen elämäänsä kuin myöskin vanhempieni elämään Vuoksella. Vanhempani ovat naimisiinmenon jälkeen asuneet ennen Alholaan muuttoa noin yhden vuoden ajan Noisniemessä Raaskan tilalla. Tämän tiedon sain aikanaan Eeva Raaskalta.

Odottelen yhteydenottoja

Taisto Virkki

Paununkatu 24, 33700 Tampere
taistovirkki@gmail.com
p. 0400-576722

Kotiseutumatka Vuokselaan on tarkoitus tehdä

23. – 25.5.2009, 3 päivää

Kiviniemi/hotelli Green Village/
vanha ja uusi hotelli

**Vastuullinen matkanjärjestäjä
Lomalinja Oy.**

- * matka-ohjelma on perinteinen;
- * meno- ja tulopäivän lisäksi
yksi päivä on aikaa käy kotikylillä
tai muualla oman harkinnan
perusteella.
- * linja-autokuljetus 24.5. 2009 Vuokselaan
minne linja-autolla pääsee.
- * paikallistakseja tarjolla /lisämaksullinen
- * matka toteutuu /minimi 30 henkilön ryhmä
- * paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä
- * ilmoittautumiset viimeistään 17.4.2009 menn.
- * hinta 345 – 365 euroa/hlö riippuen ryhmäkoosta;

Tarkemmat lisätiedot ja varaukset

Taisto Virkki
taistovirkki@gmail.com
p. 0400 – 576722

Lomalinja Oy
010 2898101

Komosten uusi sukukirja julkaistaan kesällä 2010

Sukutietoja etsittäessä on saatu selville, että Tahvo Komonen tuli vaimonsa ja veljensä Mikon kanssa itselliseksi (seppä) 1756 Sakkolan Noisniemi 6:en Yrjö Tiinuksen taloon. He olivat ortodokseja.

Heidän tuntemattoman veljensä lapset Feodor synt. n.1753, Maria synt. n.1756 ja Antti synt. n.1761 tulivat Noisniemeen n. 1778 Tahvo Komosen kuoltua.

Onko jollakin tietoa, mistä he kaikki tulivat?
Lisää tietoja ja yhteydenottoja odottaa

Pentti Heikkinen
pentti.heikkinen@stadilainen.com.

Pääsiäisyön kirkkomatka Konevitsaan

Näin pääsiäisen aikaan tulee mie-leen eräs kirkkomatka Konevit-saan, josta äitini usein kertoi. Elettiin vuotta 1929 tai 1930, Pyhäjärven Ylläppään Kiiskille oli tuotu kaksi nuorta miniää. Roobertille Aina Laulajainen Lohijoelta, ja Arville Iida Repo, Sakkolan Vilakkalasta. Anoppi, Olga Kiiski oli uskonnottaan ortodoksi, samoin kuin äitinsä ”baaba” Maria Kanninen, joka on haudattu Konevitsaan 1930. Olga oli jäänyt leskeksi v.1921 seitsemän jälkeläisen kanssa.

Olga-anoppi patisteli pojat nuorikkojensa kanssa Konevitsaan pääsiäisyön palvelukseen, sisarukset Aino ja Albin vielä joukon jatkoksi. Mikäpä oli ajellessa raikkaana kevätiltayönä Ylläppästä, Haminan kautta Vernitsalle ja Sortanlahteen, sieltä viehkatietä Konevitsaan. Talon paras hevonen, Sakkolan Inkiseltä ostettu Lotta, veti suurta saahkaa reipasta ravia.

Kun pääsiäisyön juhlallisuudet aamuyöllä luostarissa päättyivät, tuli kotiinlähden aika. Pitkästä matkasta ja valvomisesta väsyneenä kolme veljestä teki hätäisen päätöksen, ajetaan Laatokan jäätä myöten suoraan Konevitsasta Ylläppään. Naiset pyysivät ja anoivat, että ”männää tietä myöten mistä tultiiki”.

Akkoja ei kuunneltu, mutta luvattiin, että ajetaan Vernitsan jälkeen lähelle rantaa ja jatketaan siitä kotiin. Aina arvaamaton Laatokka näytti jälleen mahtinsa. Jäähän oli tullut 2-3 metrin levyinen railo, ehkä noin 2 km päässä rannasta. Ohjastaja kummasteli miksi hevonen ei käännä rannikolle päin?

Yön pimeydessä hevonen näki ja vaistosi railon. Asia tutkittiin; takaisin ei lähdetä. Ohut jää railossa kesti miehen, mutta ei hevosta. Päätettiin, että Lotta hyppää yli railon. Hevonen teki mitä käskettiin sillä seurauksella, että takajalat putosivat railoon ja sitä myöten koko hevonen.

Nyt olisi ollut hyvät neuvot tarpeen. Hevosta ei saatu sillä porukalla ylös, niinpä Aino-sisko lähetettiin rantaan taloista apua hakemaan. Hän lähti tarpomaan kohti rantaa ja pääsi Paason Augustille, josta lähdettiin apuun.

Sillä aikaa miehet suuressa ”viisauksessaan” olivat avanneet rinustimen ja seresniekat, niinpä hevosparka painui vielä syvemmälle. Jostakin jäältä oli löytynyt pitkä riuku hevosen vatsan alle ja naiset olivat riun päällä painona, kannatellen näin väsynyttä ja komeista hevosta. Miehet pitivät päästä suitsista ja kaulasta. Aikaa kului, eikä apua kuulunut, vaatteet olivat märkänä ja paleli. Itkettiin ja rukoultiin, ”et appuu tulis eikä hevone kuolis”. Vihdoin apu tuli ja hevonen saatiin ylös. Hyväkuntoinen hevonen olikin pian jaloillaan ja pystyi kulkemaan Paason navettaan lämpimään.

Tämä hyinen kylpy oli hevoselle kuitenkin kohtalokas, se ei palautunut enää koskaan täysin ennalleen.

Tässä tosi tarinassa kävi niin kuin laulussa äiti Mirrin uljaille kissanpojille, jotka eivät totelleet äidin neuvoja, vaan menivät jälle ja meinasivat hukkaa.

Me miehet tahdomme usein mennä oikotietä, emmekä kuuntele neuvoja varsinkaan naisilta. Joskus käy sitten niin kuin isälleni ja sedille, jotka unohtivat vanhan viisauden: parempi virsta väärää kuin vaaksa vaaraa.

Heikki Kiiski
äiti Iida Vilakkalan Repoja

Virpomista ja hölmöileviä kaloja Sakkolan Möngönlammella

Sisarukset Hellin Rytty ja Viljo Naskali muistelivat lapsuuttaan Sakkolan Ojaniemessä Viljon mökin takkatuvalla Rantasalmella elokuussa 1991, jossa keskustelun nauhoittivat Hellinin tytär Maija Haliseva puolisonsa Tapio Halisevan ja Viljon tyttären Päivi Mikkosen kanssa. Suvannon Seudussa tullaan julkaisemaan näitä Naskalin sisarusten muistelmia muutamassa erässä. Tarinat on nauhalta kirjoittanut Mirja Antila, o.s. Rytty.

Päivi kysyy, mitä Helli-täti muistaa virpomisesta, ja Hellin kertoo, että palmusunnuntaita edeltävänä lauantaina he kävivät aina virpomassa toisen puolen kylää ennen kouluun lähtemistä, silloin oli nimittäin lauantainakin koulua, ja iltapäivällä he kävivät sitten Sudenhäntää myöten virpomassa loput talot. Vitsa piti jättää aina siihen taloon, missä virvottiin, joten vitsoja piti olla kymmenittäin tehtynä ja ne koristeltiin karamellipapereilla jo monta viikkoa ennen. Karamellipapereista tehtiin ruusukkeita ja niitä pyöritettiin vielä vitsojen tyviinkin.

”Mei puolel ol sellanen tapa et se annettii sillo heti se palkka, sitä sanottii virpokuostiks, mut jossai ol sellane tapa et pääsiäisaattoon mäntii kuostii kerräämää vasta”, Hellin toteaa.

”Se oli sellane juhlapäivä et sitte ku tultii iltasel pois ni pöyvälle laskemaa niitä kolikoita ja ol karamellii, rinkelii, pullaa, perunakakkaraa ja kanamunnii ja kuka mitä sit ol antanu”, Viljo lisää.

Päivi kyselee myös muistoja virpomaloruista.

”Virpoi varpoi, vitsat käyvät, tulevaks vuueks, tuoreeks terveeks, vitsa siul, kuosti miul”, Helli lausuu.

”Ei meil olt sen pitempää lorua”, täydentää Viljo.

Kerran kun sisarukset olivat tulossa Möngöstä virpomasta, he ihmettelivät, miksi Möngönlammen jäällä oli niin paljon ihmisiä. Koska heitä oli kotona ope-

Naskalin sisarukset Hilja Nihti, Hellin Naskali ja Viljo Naskali (vasemmalta oikealle) vierailivat kesäkuussa 1991 Sakkolassa. Tässä he ovat lapsuuden leikkipaikalla Ojaniemessä. Alakuvassa Sakkolan kirkon rappusten edessä.

tettu, että ei pidä poiketa tieltä jos on jollekin asialle lähtenyt, vaan että pitää tulla suoraan kotiin, niin he eivät menneet katsomaan lammelle, mitä siellä tapahtui. Kotona ei ollut ketään ja vasta iltahämäriissä muut saapuivat. Heidän äitinsä Liisa Naskali oli kysynyt, miksi Hellin ja Viljo eivät olleet tulleet lammelle, ja nämä vastasivat, etteivät tieneet muiden olevan siellä.

Viljo selittää, että Möngönlampi oli umpilampi ja kun se oli jäässä, niin sieltä joskus talvella loppui happi, jos lunta oli paksult eikä valoa päässyt jään läpi. ”Sitte ku tehti avanto ni ne kalat tulliit siihe hölmöilemää siihe avanno reunalle etsimää hapekasta vettä ja ku ne ol puoltajuttomii ni niitähä sai sen ku tuolla haavilla otti ja kuka otti milläkin sitte”, Viljo muistelee.

Koska Naskaleilla ei ollut haavia, otti heidän isosiskonsa Lempi sellaisen harvaan kudotun villamyssyn, joita ennen sanottiin ”rumpamyssylöiks” ja kiinnitti siihen irronneen tynnyrivanteen. ”Katajainenko se ol ja sit se rumpamyssy

siihe, mut se ei riittänyt iha ni hää virkak siihe muutaman varvin lissää siihe et se täytti sen renkaan, vartta siin ei olt et se oli se pelkkä rengas ja myssy, mutta hää män sit sen kanssa lammelle ja sai sen kevään isoimman hauen justii sillä kauhottuu”, nauraa Viljo.

Kun lammesta lähtevän ojan suusta miehet hakkasivat jäätä ja lohkoivat sitä, niin jäälohkareitten alla oli myös pökertyneitä kaloja, muistaa hän myös. Joka talvena ei tilanne Möngönlammella ollut sama kalojen suhteen, vaan vain silloin kun oli lunta paksult.

Lempäälän Karjalaseuralla tunnelmallinen ja muistorikas Sakkola-ilta

Lempäälän Karjalaseuran jokavuotisen varsinaisen kevätkokouksen jälkeen pidetyssä tarinaillassa aiheena oli tällä kertaa ”Sakkola eilen ja tänään”.

Tilaisuudessa Hannu Turkkinen haastatteli Haparaisista kotoisin olevaa, Lempäälän Karjalaseuran kunniajäsentä Sirkka Kuuppoa sekä Petäjärveltä lähtöisin olevaa pitäjäneuvos Yrjö Raaskaa. Mielenkiintoista haastattelua oli tullut seuraamaan lähes täysi salillinen yleisö osuuspankin kokoustilaan.

Sirkka Kuupon koti sijaitsi aivan Kekkilän kartanon naapurissa. Sirkka oli myös aikanaan poimimassa omenia kuulusassa omenatarhassa, jossa hänen kertomansa mukaan oli yli 3000 omenapuuta. Suvanto kuului myös osana elämään; oma venelato rannassa oli osa sitä. Kun Sirkan äiti oli kotoisin Lapinlahdelta, vierailtiin siellä usein ja matka tehtiin veneellä yli Suvannon. Lämmöllä hän muisteli myös ensimmäistä linja-automatkaansa Viipuriin 1934, jolloin ajettiin myös Kyyrölän ohi. Tärkeä harrastus oli osallistuminen Haparaisten Nuorisoseuran toimintaan ja jos ei aina päässyt tilaisuuksiin, niin tulihan sitä joskus karattuakin tansseihin.

Evakkoajalta oli mielessä matka ”kävelijä” Helenan, Sirkan tädin, Helena Kiurun kanssa. Ensin käveltiin Kerkonkoskelta Rautalammin kirkolle ja sieltä Suonenjoen asemalle, mistä junalla Lempäälään. Taas käveltiin Vanattaraan, ja mikä parasta heti päästiin rukiin niittoon – ei oltu väsyneitä.

Yrjö Raaska on kotoisin Petäjärveltä. Nuoruuden ajan muistoina hän kertoi rippikoulukavereistaan Viljami Pylkkästä ja Ruunan Toivosta elikä Rokan Antista ja Suen Tassusta. Tukuinuitto Saijanjoella kuului myös Yrjön kokemuksiin aikuisiällä. Myös Yrjö osallistui aktiivisesti nuorisoseuratoimintaan.

Hän kertoi Helmi Uosukaisen olleen innokas ohjaaja Petäjärvän Nuorisoseu-

rassa, jonka neliparisessa tanhujoukkueessa hän oli myös mukana. Suojeluskunta harrastus erilaisine viestikilpailuineen, neljä voittoa kuudesta mahdollisesta, kertoo harrastuksen tärkeydestä.

Vierailujen aikana Kiviniemessä serkujen luona kalastettiin paljon esimerkiksi pitkällä siimalla. Kiviniemessä pääsi seuraamaan myös sitä, miten kuuluisia Sakkolan porsaita siirrettiin laivasta toiseen, Suvannolta Vuokselle ja edelleen kohti Antreaa ja muuta Suomea. Myöhemmin maailman mainetta saavuttanut maratoonari Veikko Karvonen oli nuorukaisena paimenpoikana Raaskalla.

Armeijan Yrjö kävi Viipurissa 1931-32. Hän kertoi myös värikkäästi talvisodan aikaisesta, 28.12.1939 tapahtuneesta sikajahdistista, jonka seurauksena syötävää riitti lähes sodan loppuun asti ja pakkasen huolehti lihan säilyvyydestä

hyvin.

Yleisö seurasi Hannu Turkkisen johdattamaa tarinointia tarkkaavaisesti, ja mikä parasta, kuuntelemassa oli myös nuoria vunukoita.

Tilaisuuden lopuksi Sirkka Kuuppo esitti pari kirjoittamaansa runoa, joista toinen kuuluu näin:

*Kiitos vielä Taivaan Isä
kun annoit paikan parhaan
Haparaisten, kotikylän,
ja lapsuusajan armaan.*

*Kiitos koko ihanasta
nuoruutemme maasta
meidän, onnellisen sukupolven
koti-Karjalasta.*

Kiitos muistorikkaasta tilaisuudesta Sirkalle, Yrjölle ja Hannulle!

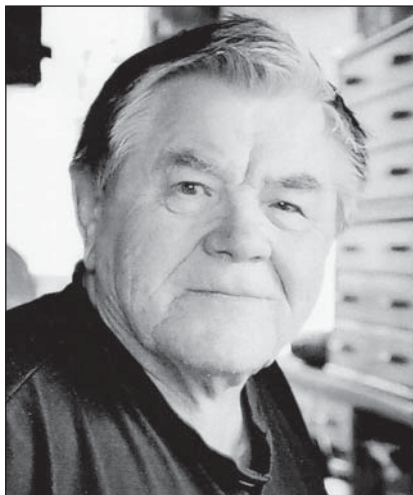
Eero Pilviniemi

Yrjö Raaska ja Sirkka Kuuppo kertoivat elävästi Sakkola-muistojaan Hannu Turkkisen johdatellessa tarinointia. Kuvat: Carl Jansson.

KUOLLEITA

Toimi Kuparisen muistolle

Toimi Tuomas Kuparinen kuoli maa-
nantaina 12.1.2009 Siuntion terveyskes-
kuksen vuodeosastolla pitkän sairau-
den jälkeen. Hän oli syntynyt Sakkolan
Sudenhännässä 3.12.1928 Iivari Kupa-
risen ja Alma Kuparisen, o.s. Karppa-
sen vanhinpana poikana. Perhe muutti
1932 Petäjärvelle, jossa Toimi kävi kan-
sakoulun ensimmäiset luokat ja sen jäl-
keen koulunkäynti rajoittuikin sota-ajan
takia pätkittäiseksi. Kiertokoulua hän
kävi ainakin kahtena kesänä.

Talvisodan aikana asuttiin Suonen-
joella ja Vehmersalmella sekä välirauhan
aikana Vesilahdella ja Viialassa. Jatko-
sodan aikana palattiin 1942 keväällä
Petäjärvelle, jossa Toimi avusti isää
kahden uuden talon rakentamisessa.
Viimeksi rakennetussa asuttiin vain
muutama yö.

1944 evakointipaikkoina olivat Saa-
rijärven Lannevesi ja Äänekosken Kul-
ha, jossa taas rakennettiin uusi talo.
Siellä Toimi oli isän apumiehenä metsä-
töissä ja sirkkelisahurina. Asevelvolli-
suuden hän suoritti säämiehenä Tikka-
koskella ja Kauhavalla.

Keväällä 1950 perhe muutti Köyliöön,
jossa hän jatkoi työuraansa sahurina ja
tiilitehtaan työnjohtajana. Täällä hän
tapasi naapurista tulevan vaimonsa
Armi Mikolan. He muuttivat 1951 Hel-

sinkiin, jossa Toimi aloitti virkamies-
uransa tullimiehenä. Heille syntyi tytär
ja kolme poikaa. Saatuaan hyvän opin
tullissa hän päätti sitten aloittaa yksi-
tyisyrityksen, josta muodostui hänen
elämänsä päätehtävä.

Painiharrastuksen hän aloitti Saarijär-
ven Lannevedellä, mutta tärkeimmäksi
harrastukseksi muodostui vähitellen
kalastus ja erityisesti metsästys, johon
liittyi ampumaurheilu. Lapsuusajan hiih-
toharras muuntui miehuusiässä pitkiki-
si hiihtomatkoiksi erityisesti Lapin tun-
tureilla. Menestyneenä liikemiehenä
hän oli kiinnostunut myös liikkeenhoi-
toon kuuluvista matkoista ulkomaille
seuraten samalla mm. kolmet olympia-
laiset maamme ulkopuolella.

Asuessaan Kauniaisissa hän avioi-
tui Raili Vitikka-Kokon kanssa. Elämän
kallistuessa ehtoopuolelle hän omistau-
tui metsätalansa hoitoon Siuntion Pala-
järvellä ja löysi itsestään myös keksi-
jän. Painiharrastuksesta jäänyt vaiva ja
myöhemmin esiintynyt selkävika aihe-
utti hänelle useita sairaalakäyntejä ja
leikkauksia, jotka vähitellen heikensi-
vät voimakkaan persoonan fysiikkaa.
Henkinen virkeys säilyi kuitenkin vii-
me päiviin saakka.

Lähiomaisten ja -ystävien läsnä olles-
sa hänet siunattiin Sakkolasta tuodulla
hiekkalla Siuntion kirkossa 20.1.2009.
Toivomuksensa mukaisesti hänen tuh-
kansa on siroteltu ”onnen” metsään.

Tommi-veljeä lämpimästi muistellen

Teuvo Kuparinen

Toimi-serkusta oli muodostunut meil-
le jo nuoruudessaan ikään kuin isä-
hahmo ja itsestään selvää oli, että kun
isossa kaupungissa ollaan, niin Toimi-
han se työtä antaa - ja niinhän hän an-
toikin - lähes koko serkkukattaralle. Kun
kumpikin sisareni löysi Toimin yrityk-
sestä avio-siippansa, oli meitä sukulai-
sia siellä jo kymmenkunta miestä ja
naista.

Muistan serkkuni rehtinä työnanta-
jana ja isällisenä ohjaajana niin työssä
kuin elämässä yleensä. Toimin kriteerit
työhönnotossa olivat, että tupakkaa ei
poltella eikä viinaa viljellä, työssä on
oltava reipas ote ja lihasvoimaakin sai-
si olla, jotta mieheltä näyttää.

Mainittavaa on, että Toimin antelijas
käsi ei koskaan kieltänyt, jos urheilu-
seuran käsiohjelmaan tarvittiin mainos-
apua.

Kypsässä iässä alkoi serkkupoika
harrastaa haulikkoammunnan skeettiä.
Muistan kun pidettiin tähtäysharjoituk-
sia firman takahuoneessa suurella in-
nolla.

Saunaseurassa Toimi-serkkuni oli
lyömätön. Hän ajoi kipollisella löylyä
kaikki muut alas lauteilta ja kiuaskivet
olivat punaisena parhaan saunomisen
takeena.

Toimin useista isällisistä neuvoista
on jäänyt yksi elämäni ohjeeksi: ”ku-
kaanhan ei ole enkeli, mutta eletään
mahdollisimman lähellä totuutta”.

Tahdon vielä sanoa Toimi-serkun
muistoksi ja meille lohdutukseksi, että
”Taivaan isän rakkaus on lähellämme
surun hetkellä, Isän kädessä on Siuna-
us ja Rauha”.

Yrjö Nuora

Toimi Kuparisen serkku ja
entinen työntekijä

Laatokan puolustajat kokooontuvat

vapaamuotoiseen ja kaikille asiasta
kiinnostuneille avoimeen perinneti-
laisuuteen Lappeenrantaan 15. - 16.
elokuuta 2009. Tiedot kokoontumi-
sesta löytyvät internet-osoitteesta
perinneyhdistys.suntuubi.com.
Lisätietoja saa myös yhdistyksen
puheenjohtajalta Erkki Marttilalta
puh 050 3518111 tai sihteeriltä Raili
Jantuselta puh 040 8432189.”

Julkaisemme jokaisessa
Suvannon Seudussa tietoja
suku- ja perhetapahtumista.
Lähetä tiedot toimitukseen.
Kysythän asianosaisilta luvan
tietojen julkaisemiseen.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

Sakkolan Vilakkalassa 1929 syntynyt Arvo Aleksanteri Mikonpoika Meskanen täyttää 80 vuotta 4.5.2009.

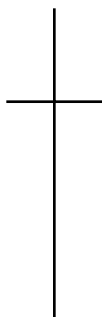
Juhlia hän ei vietä, mutta kiittelee kaikkia ystäviään pitkästä yhdessäolosta.

Viisi sukupolvea

Viisi inkeriläis-sakkolalaista sukupolvea. Keskellä 100-vuotias Maria Perolainen ja poikansa Aleksanteri, molemmat Inkerinmaan Venjoelta syntyisin. Oikealla Pirjo Loponen, o.s. Perolainen ja vasemmalla poikansa Matti, sylissään Pinjatyttö. Kuvan lähetti Matin vaari Olavi Loponen.

KUOLLEITA

Rakas tätimme

Emmi Susanna Vulli

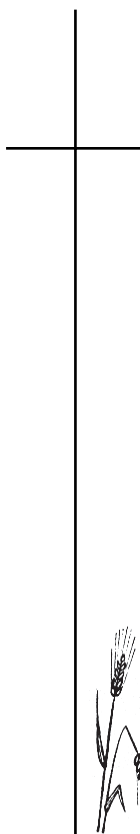
(o.s. Lamppu)

s. 24.3.1911 Sakkola (Röykkylä)
k. 23.2.2009 Orivesi

Lämmöllä muistaen
veljien lapset perheineen

*Päätti pitkä kaari elon,
väsynyt on saanut levon.
Nuku unta rauhaisaa.*

Siunaus toimitettu
läheisten läsnäollessa.

Rakas äitimme, mum mumme,
isomum mumme, sukumme vanhin

Maria KOPPANEN

o.s. Koskinen

s. 26.6.1911 Metsäpirtin Vaskela
k. 1.1.2009 Akaan Toijala

Kaivaten ja kiittäen

Anneli

Johanna, Timo ja Toni

Tommi

Aulis ja Seija

Matti, Sanni ja Enni

Markku ja Suzanne

Muut sukulaiset ja ystävät

*Talvisen taivaan tuulet,
äiti mukanne ottakaa
ja hellästi kantakaa sinne,
missä uupunut levätä saa.
Hän on kulkenut pitkän matkan,
mailta Karjalan kunnaiden.
Kantakaa lepoon rauhaisaan
ja uneen ikuiseen.*

Siunaus toimitettu 17.1.2009 omaisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos muistamisesta. Kiitos Toijalan terveyskeskuksen
vuodeosaston henkilökunnalle äitimme hyvästä hoidosta.

Käkisalimesta kudontataidot, Sakkolastako sienivainut?

Vahvasti karjalaiset juuret omaa va Mielikki Kiuru tekee mitä haluaa, muut tekevät mitä osavat. Nyt häneltä on valmistunut kirja ”Erkin ja Lainan kirjeet sotavuosilta 1939-1944”, joka pohjaa hänen vanhempiansa käymään kirjeenvaihtoon.

Kirjan saatteena lukija saa taustatietoa Lainasta ja Erkistä seuraavaan tapaan:

”Arvi Räsänen (taatto) oli muuttanut Kurkijoelta Helena (maamo) vaimon ja kahden lapsensa kanssa Suotniemen koululle opettajaksi 1913. Vuotta aikaisemmin oli Suotniemen kartano myyty Käkisalmen maalaiskunnalle fajanssi-tehtaan lopettamisen yhteydessä. Tästä kartanosta tuli kansakoulu ja Räsäsen perheen koti kolmeksi kymmeneksi vuodeksi, sotien loppuun saakka. Perheen toiseksi nuorin Erkki syntyi 21.4.1915. Hän halusi maanviljelijäksi ja kävi Ylä-Vuoksen Maamieskoulun. Hän harrasti urheilua, lempilajina seiväshyppy, metsästämistä ja kalastamista. Talvisodan ajan hän oli reservissä Käkisalmissa sijaitsevassa Laatokan rannikkotyöstössä Murikassa. Hänen koulutettiin kevyen tykistön suuntaajaksi. Koko jatkosodan ajan hän oli majuri Eino Tirrosen komentamassa 3. KTR / 9:ssä.

Laina o.s. Vuorinen oli syntynyt 16.9.1914 Sakkolan Kiviniemessä. Hän kävi Käkisalmen Yhteiskoulussa keskikoulun ja osittain lukiota. Hänen toiveensa oli valmistua karjatalousteknikoksi Kuopiossa. Talvisota keskeytti opinnot pari kuukautta ennen valmistumista. Äiti oli innokas partiolaisten kesäleirijä Kangassaassa, joka sijaitsee aivan Suotniemen edustalla. Äiti harrasti myös melontaa. Siellä Vuoksen aallokoilla he aloittivat seurustelun. Olivat he tunteneet toisensa jo oppikoulun ajoilta.

Näin alkoi kahden nuoren yhteinen taival 18.8.1939 ja kirjeenvaihto koko sotien ajan. Viisi pitkää vuotta.”

Mielikki Kiuru kertoo myös muistiku-

van, jossa sotien jälkeen iso paperisäkki kirjeitä heitettiin vielä keskeneräisen rintamamiestalon vintille.

– Meitä lapsia ei rasitettu sota-ajan kertomuksilla. Nyt ymmärrän näiden isän ja äidin kirjeiden myötä miksi. He päättivät aloittaa uuden elämän.

Muutettuaan Haminaan Mielikki löysi sieltä oitis hengenheimolaisia. Aktiivisena ihmisenä hän ei jäänyt paikoilleen, vaan hakeutui isänmaallisiin ja karjalaisiin ympyröihin.

Kaakonkulman Lottaperinneyhdistys sai hänestä aktiivisen, toimivan ja osavan jäsenen.

Kannaksen matkoilla kun joku miettii, pitäisikö jotakin tehdä, Mielikki on sen jo tehnyt. Lottayhdistyksessä toiset miettivät kankaan valintaa, vaan Mikki laittaa tuulemaan: kangas kaupasta ja toimeen tarttumaan. Leikkausapua hän kuitenkin halusi ja haminalaisen ompelija Virve Hakalan valvovien silmien alla ”käkisalmetar” saksia liikuteli ja sai aikaiseksi nipun kankaanpaloja, joista äkkinäinen tuskin olisi saanut tuluskukkaroa tehdyksi. Puvun ohella syntyi myös lottahattu. Tämä uudeksi ”Lotta Lunkreeniksikin” nimetty monitoiminainen on tehnyt myös kaksi kansallispukua, joten reviiä riittää.

Perinnetta Mielikki Kiuru itseompelemassaan lottapuvussa kädessään kirjansa ”Erkin ja Lainan kirjeet sotavuosilta 1939-1944”.

Suutarin töitäkin on tullut tehdyksi omiin tarpeisiin. Lapikkaat eivät häpeä ammattiosaajien töiden rinnalla.

Vain parisen vuotta Haminassa asunut Mikki on jo saanut vaikuttavan ”valtakunnan parhaan piirakanleipojan” tittelin. Tätä mieltä ovat kaikki, jotka ovat päässeet nauttimaan hänen suussa sulavista karjalanpiirakoistaan. Resepti on hirmusalainen ja ystävät tekevät salapoliisityötä sen saamiseksi.

Syksyisin ”Mielikki Metsänemäntä” viihtyy metsässä. Eväät mukaan, kartta ja kompassi tykötärpeinaan, sieniveistä unohtamatta, tämä luonnonantimien ystävä kerää tatteja, sieniä ja marjoja. Ihmetellä täytyy sitä vainua, joka hänellä on parhaiten sieni- ja marjapaikkojen löytämisessä. Onneksi ystävienkin pääsevät osallisiksi näistä retkistä. Kesäautoilijana tunnettu Mikki ottaa mielellään seuraa metsäretkilleen laajasta ystäväpiiristään. Ja kerran kun on päässyt Mielikin tattimuhennosta maistamaan, ei sitä makua unohda koskaan.

Kaikkien näiden taitojen lisäksi Hololassa opettajana toiminut monitoiminainen on siis nyt tehnyt kirjan äitinsä ja isänsä sota-ajan kirjeenvaihdosta.

Kirjaa voi tiedustella Mielikiltä puh. 044 7873 134.

Terttu Ravi

Sakkolan kyläkirjoja kootaan, ota yhteyttä

Valkjärvi:

Eero Kukko,
Pirttiniementie 3 A 3, 58175
Enonkoski
puh. 050 356 0865

Riiska:

Maire Saarinen e. Lamppu,
puh. 044 5586 937
Irma Havumäki e. Karppanen,
puh. 040 5646 275
Teuvo Kuparinen,
puh. 0400 612 347

Kirkonkylä, Karhola, Luprikkala, Sipilänmäki:

Antti Hynnä,
Ollilantie 11, 37500 Lempäälä
040 8490048, antti.hynna@tut.fi

Maire Kanervisto,
Ruskontie 11 as 2, 33710 Tampere
0500 579341,
leevi.kanervisto@kotiposti.net

Antti Koiranen,
Sammalpolku 9, 37550 Lempäälä
040 5514137, antti.koiranen@uta.fi

Matti Naskali,
Rautaranta 8, 28400 Ulvila
0500 721902,
matti.naskali@mknpalv.inet.fi

Tuleeko lehtesi
oikealla osoitteella?
Soita puh. 040 730 2622

Kyläkirja on hyvä lahjavihje!

Tilaa oma teos Sakkolan kyläkirja-sarjasta:

* **VILAKKALA**, Vilakkalan, Volossulan ja Kaarjanjoen
koulupiiri, 30 euroa kpl + postituskulut.

* **MUISTOJEN LAPINLAHTI**,
30 euroa kpl + postituskulut.

* **PETÄJÄRVI**, Petäjärven ja Ryhmän koulupiiri,
30 euroa kpl + postituskulut.

* **RÖYKKYLÄ**, hinta 35 euroa + postituskulut

* **SUVANNON HELMI**, Haparainen, Kelja ja Purpua,
hinta 35 euroa kpl + postituskulut

* **TIKANSAARI ja KOTILA**,
hinta 30 euroa + postituskulut

TILAUKSI AVASTAANOTTAVAT:

Marjo Ristilä-Toikka
p. 040 730 2622

marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Aila Alanen p. 03-375 2852

tai 040 - 707 6164

aila.alanen@lempaala.fi

Anneli Kuisma, p. 03- 3748 410

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutulehti
vuodesta 1957, 8 kertaa vuodessa.

Vuosikerran hinta 25 euroa

Julkaisija: Sakkola-Säätiö

Kirjapaino: Koski-Print, Valkeakoski

Toimitus: Suvannon Seutu,

Rautasemantie 375,

37550 Lempäälä

Päätoimittaja

Marjo Ristilä-Toikka, Lempäälä

Puhelin 040 730 2622

tai (03) 374 8 448

marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Metsäpirtin yhdyshenkilö

Helka Korpela,

Kalevan puistotie 13 C 58

33500 Tampere, p. 040 565 0905

helka.korpela@kolumbus.fi

Vuoksenan yhdyshenkilö

Taisto Virkki, Tampere

p. 03 - 363 1750, 0400-576722

taistovirkki@gmail.com

SUVANNON SEUTU

Tilaa oma

pitäjälehtesi!

puh. 040 730 2622

Kahdeksan numeroa
vuodessa karjalaista asiaa,
historiaa, muistoja ja
nykypäivää.

Vuosikerta 25 euroa

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

SAKKOLA-SÄÄTIÖ

Hannu Turkkinen,
hallituksen puheenjohtaja,
Turkkisentie 12, 37550 Lempäälä,
puhelin 040-5814398 tai 03-3752525
hannu.turkkinen@kotiportti.fi

Matti Naskali, sihteeri,
Rautaranta 8, 28400 Ulvila,
p. 02-538 0855, 0500-721902
matti.naskali@mknpalv.inet.fi

VALTUUSKUNTA

Hannu J. Paukku, puheenjohtaja,
Harjatie 5, 32210 Loimaa
puh. 0500-741296
hannu.paukku@punkalaidun.fi

Esko Kallonen, varapuheenjohtaja
Kukkolantie 4, 37560 Lempäälä
p. 03-3676603, 040-5540747

SAKKOLA-SEURA

Leena Rantakari, puheenjohtaja
Haapaniemenkatu 16 A 142,
p. 09-710 846, 040-514 1682
leena.rantakari@elisanet.fi

HOVINKYLÄSEURA

Mirja Antila, puheenjohtaja
Kitarakuja 1, 01390 Vantaa
mirja.antila@kolumbus.fi
p. 050 599 6936

**PITÄJÄMME
INTERNETISSÄ**

www.sakkola.fi
www.metsapirtti.net

**www.
vuoksela-seura.fi**

METSÄPIRTTI SEURA RY

Kalevi Hyytiä, puheenjohtaja
Norppakuja 6A, 01480 Vantaa
p. 04050 22750
kalevi.hyytia@metsapirtti.net

Anja Kuoppa, varapj
p. 0442 844 330
anja.kuoppa@gmail.com

Marja-Liisa Vesanto
sihteeri
Pajatie 6
01800 Klaukkala
marjalis.vesanto@hotmail.com

METSÄPIRTTIKERHOT:

TAMPEREEN METSÄPIRTTIKERHO

Helka Korpela
Kalevan puistotie 13 C 58
33500 Tampere
p. 040565 0905
helka.korpela@kolumbus.fi

ETELÄ-POHJANMAA

Esko Lylander
Mustikkatie 1, 66400 Laihia
p. 050 5997 720
esko.lylander@pp.inet.fi

Anja Paksu

Tammistontie 4 b 4, 65300 Vaasa
p. 040 5239 466
anja.paksu@saunalahti.fi

UUSIKAUPUNKI

Anneli Virtanen
Pappilankuja 15, 23600 Kalanti

TURKU

Aila Martelius-Mäkelä, puh. joht.
Eeronpolku 6, 23100 Mynämäki
p. 050 5948 712
aila.martelius@nettikirje.fi

Niilo Kiiski, sihteeri
Tennaritie 7, 21200 Raisio
puh. 050 357 5767
niilo.kiiski@dnainternet.net

METSÄPIRTTI- JÄRJESTÖT TMK

Aila Martelius-Mäkelä, puh. joht.
Eeronpolku 6, 23100 Mynämäki
p. 050 5948 712
aila.martelius@nettikirje.fi

Yrjö Koskinen
p. 040 5784 724
yv.koskinen@luukku.com

Ilmi Pesonen
p. 040 7306 166
ilmi.pesonen@welho.com

KIRVESMÄKI KERHO RY

Mauri Ukkonen, puheenjohtaja
Ojahaanpolku 8 B 23
01600 Vantaa
p. 0509192629

METSÄPIRTTI ARKISTO

Mynämäen kirjasto
Yhteyshenkilöt:
Kari Ahtiainen p. 0445843107
Markku Lemmetti
02-4310956, 050-5119720
marku2@saunalahti.fi

VUOKSELA-SEURA ry

Tapio Sihvo, puheenjohtaja
Formupojantie 8, 14500 Iittala
p. 03-6765024, 040-5411502
tapio.sihvo@gmail.com

Kauko Komonen, varapj
Linvallinkatu 4 A 1, 30100 Forssa
kauko.komonen@surffi.net
p. 03-4224883, 040-5020487

Sihteeri 1.1.2009 alkaen ?
Haku päällä; jos olet kiinnostunut
tehtävästä, ota yhteyttä pj tai vpj

Sukututkimusasiat
Pentti Warvas,
Tervatie 25, 03100 Nummela
pentti.warvas@dnainternet.net
p. 019 - 334 606

Internet-asiat (vuoksela-seura.fi)
Tuula Nieminen
Erätie 26, 33800 Tampere
p. 03-2231400, 0400-833386